Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. | № 238 (7. 327) | 1990 йил 16 октябрь, сешанба | Баҳоси 3 тийин.

Тошкент шаҳар Кенгашида

ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ ҲУЖУМГА ЎТИШ ПАЙТИ КЕЛДИ

⊙ Илгари хабар қилинганидек, Тошкент шаҳар партия комитетининг ташаббуси билан халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашида жиноятчиликка қарши кураш масалалари муҳокама қилинган кенгаш бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳар Кенгашининг раиси А. И. Фозилбеков кенгашни оча туриб таъкидлаганидек, оператив вазият жиноятчиликка қарши кураш борасидаги ҳаракатларни айнан бугун фаоллаштиришни тақозо этади. Жиноятларнинг сони ўсиши умуман камайганига қарамай, оғир жиноятлар сони кўпайди. Сўнгги вақтларда Тошкентда қатор оғир, ижтимоий хавфли жиноятлар, одамларнинг ҳаётига, шахсий ва давлат мулкига тажовузлар содир этилгани ҳам ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларидан, Кенгашлардан ва уларнинг ижроия комитетларидан, жамоат уюшмаларидан фаол ҳаракат қилишларини, аниқ чора-тадбирлар кўришларини талаб қилади.

Шаҳарда қотилликлар рўй бераётган, бир неча кун мобайнида корхоналарнинг кассирларига икки марта босқинчилик ҳужуми содир этилган, 14 ёшли болакайлар қотилликка қўл ураётган, ҳатто айрим жойларда биринчи синф ўқувчилари, таъзирингни бериб қўяман деб ожизроқ ўз тенгдошларининг чақаларини олиб қўяётган бир пайтда ҳатто энг долзарб муаммоларнинг ечими билан хотиржам шуғулланиб бўлмайди.

Кенгаш қатнашчилари фактларни қайд этибгина қолмай, ташвишли аҳволнинг сабабларини очиб ташлаганликлари ҳам ана шу кенгашнинг шунчаки «навбатдаги» тадбир бўлмаганлигидан далолат беради. Ташвишланиш учун эса сабаблар оз эмас.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари кўп куч-ғайрат сарфлаётганига қарамай, уларнинг саъйи-ҳаракатлари ниҳоясига етаётгани йўқ. Жумладан, судлардаги ҳаддан ташқари раҳмдиллик шунга олиб келаяптики, баъзи жиноятчилар енгил чўчиш билан чекланиб қолишяпти, «юмшоқ» жазо олишяпти. Халқ судлари кўпинча Қонунни бузганларга нисбатан ортиқча раҳм-шафқат қилиб, шу билан қурбонларга нисбатан, умуман жамиятга нисбатан шафқатсизлик қилишяпти. Сабаби, оғир жиноятлар кўпайиб бораяпти, энг муҳими жиноят жазосиз қолиши мумкин, деган фикрни келтириб чиқараяпти. Бундан ташқари ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари бевосита жиноят қатнашчисини ёки қатнашчиларини қўлга тушириб, жазолаш билан бирга ҳамиша ҳам ана шу жиноятларнинг ташаббускорларини излашаётгани йўқ. Кўпинча балоғатга етмаганлар ўз «устозлари»нинг йўл-йўриғи билан оғир жиноятларга қўл уришяпти. Улар ўз «шогирдлари»га ёш болаларга оғир жазо беришмайди, деб ўргатишади.

Шуни айтиш керакки, биргина ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг кучи билан жиноятчиликка қарши курашиб бўлмайди. Кенгаш қатнашчилари буни бир неча марта таъкидладилар. Шу ўринда қатор район Кенгашларининг ижроия комитетларининг раҳбарлари таклиф қилишганидек, милицияга моддий ёрдам бериш билангина чекланиб қолиш керак эмас. А. И. Фозилбеков масалан таъкидлаб ўтганидек, кўпчилик оғир жиноятлар ҳақидаги хабарларни хотиржам қабул қиладиган бўлиб қолган. Жумладан, яқин вақтларгача қасддан содир этилган ҳар бир қотиллик район партия комитетларининг бюроларида, ижроия комитетларининг мажлисларида муфассал муҳокамага сабаб бўлар эди. Уни фавқулодда ҳодиса деб қабул қилишарди. Ҳозир эса қотиллик, босқинчилик, талон-тарож ҳоллари ҳамиша ҳам совет ва партия органларида жиддий муҳокама қилинмайди, жиноятларнинг пайини қирқиш учун районда нега жиноятлар кўпайиб бораётганлигининг сабабларини аниқлашга ҳаракат қилинмайди.

Ҳозирги вақтда Кенгашлар ўз ҳудудларининг хўжайини ҳисобланади. Шундай экан, одамлар уларга шу вазифани ишониб топшириб қўйишган экан, «юқоридан» кўрсатма бўлишини кутмай ҳаракат қилиш керак. Кенгашнинг кўпгина қатнашчилари кўп қаватли бинолар жойлашган мавзеларга нисбатан маҳаллаларда жиноятларнинг бирмунча камлигини таъкидлашди. Нега шундай? Ёки бу тасодифмикан? Албатта, бунда ҳеч қандай тасодиф йўқ. Асосан фақат қоғоздагина мавжуд бўлган уй комитетларидан фарқли ўлароқ равишда маҳалла комитетлари жиноятларнинг олдини олиш, ўсмирларни тарбиялаш юзасидан фаол ишларни олиб боришяпти, ўз ҳудудларида тартиб бўлишини кузатиб боришяпти. Маҳаллаларда тўполончиларни ҳамиша тартибга чақириб қўйишади, нотинч оилаларни эътибордан четда қолдиришмайди, безорилик қилаётган ёки тартибсизлик қилиши мумкин бўлган ўсмирларнинг ота-оналари билан иш олиб боришади. Афсуски, кўп қаватли уйларда. одамлар тарқоқ яшайдиган районларда бундай эмас.

Жиноятчилик уюшаётган, жиноятчилар жипслашаётган, гуруҳларга бирлашаётган бир пайтда бизнинг ҳар биримиз ўз ҳолимизча ҳаракат қилаяпмиз. Ваҳоланки, тажриба шуни кўрсатмоқдаки, аҳоли биргаликда тартиб ўрнатишга, ичкиликбозларга ва жанжалкашларга зарба беришга қарор қилган жойларда жиноятчилик деярлик йўқ. Оддий бир мисол. Ҳозирча барча уйларни ва подъездларни домофонлар билан таъминлаш учун маблағ йўқ. Аммо қатор жойларда асосан пенсионерлардан иборат аҳоли ўзаро келишиб, статистиканинг далолат беришига қараганда, хонадонларда энг кўп ўғирликлар содир этиладиган бир пайтда — катталар ишда, болалар ўқишда бўладиган пайтда уйларнинг олдида навбатчилик ўрнатишган эмиш. Бунинг самараси кўриниб турибди: ана шундай уйларда хонадон ўғирликлари содир этилаётгани йўқ. Уй комитетлари ҳам, уларнинг ишини район ва шаҳар миқёсида ташкил этувчилар ҳам шу ҳақда ўйлаб кўришса чакки бўлмас эди. Ҳар бир уйнинг олдига биттадан милиционерни қўйишади ёки ҳамма ишни участка инспектори эплайди, деб умид боғлаш ярамайди.

Ўрни келганда шуни қайд этиш керакки, негадир жумҳуриятимизда ва унинг пойтахтида милиция ходимларининг зичлиги мамлакатимиздаги даражадан икки баравар кам. Агар кўнгилли халқ дружиналарининг, дружиначи оператив комсомол отрядларининг, ижроия комитетлари ҳузуридаги балоғатга етмаган ёшлар билан ишлаш комиссияларининг яхши фаолият кўрсатмаётганлигини, тошкентликларнинг ўзи ҳам маълум даражада пассивлигини ҳисобга оладиган бўлсак, табиийки, улар ўз вазифаларини талаб даражасида уддалай олмайдилар.

Шунинг учун ҳам айнан жамоат уюшмаларининг фаоллигини оширишга қаратилган таклифлар қаторида, кўнгилли халқ дружиналари иш жойларида эмас, истиқомат жойларида ташкил этилсин, ана шундай кўнгилли халқ дружиналарининг аъзолари учун маълум имтиёзлар белгилансин, деган таклиф ҳам киритилди. Шунингдек, муниципал милицияни ташкил этиш ишлари ҳам олиб бориляпти. Кўнгилли халқ дружиналари ана шу милиция билан биргаликда тартибни сақлаш ва жиноятчиликка қарши курашда участка инспекторларининг ишончли таянчи бўлади. Улар барча ишламаётганларни, аниқ истиқомат жойи бўлмаган шахсларни жазони ўтаб озодликка чиққан кишиларни ўзларининг доимий назоратлари остига олишлари мумкин бўлади. Жиноятларни ва ҳуқуқ бузилишларини ҳам кўпроқ ана шу тоифадаги фуқаролар содир этишади. Масалан, Тошкентдаги жиноятларнинг аксарият қисмини «гастролёрлар», яъни келгинди жиноятчилар содир этишади. Ахир улар қаердадир яшашади, кимлар биландир алоқа қилишади, ўғирланган ва таланган буюмларни қаердадир сақлашади, сотишади. Тошкент шаҳар Кенгаши ижроия комитети Ички ишлар бошқармасининг бошлиғи Ж. Ю. Камолхўжаев хабар қилганидек, ҳозир жиноятчиликнинг ўсишини тизгинлашга, жиноятларнинг айрим турлари бўйича ўтган йилга нисбатан жиноятларнинг камайишига муваффақ бўлинганига қарамай, хотиржамликка берилиш учун асос йўқ.

Сўзга чиққанларнинг деярли ҳаммаси қонунчиликни такомиллаштириш тўғрисидаги масалани жумҳурият Олий Кенгаши олдига қўйиш зарурлигини таъкидладилар. Жумладан, автомашиналарни олиб қочиш тобора тўхтамаётганлигининг асосий сабабларидан бири шуки, бунинг учун кўпи билан икки йилга озодликдан маҳрум бўлиш мумкин. Буни қарангки, ичида уч сўми бўлган ҳамённи олиб қочган кишига ҳам шундай жазо берилади! Ваҳоланки машинанинг нархи бозорда ўн минг сўмлаб баҳоланади. Агар машинани олиб қочган киши 10-15 йилга ҳукм қилинганида эди, ана шундай жиноятга қўл урмоқчи бўлган кишилар кескин камаярди.

Таклифлар кўп бўлди. Уларнинг ҳаммаси ўрганиб чиқилади, таҳлил қилинади, умумлаштирилади ва Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгаши кўриб чиқиши учун тақдим этилади.

Кенгаш пировардида сўзга чиққан жумҳурият ички ишлар вазири В. М. Камолов вазиятни ортиқча кўпиртиришнинг ҳожати йўқ дейиш билан бирга, айни вақтда хотиржамликка берилиш ҳам керак эмас, деб таъкидлади. Давр ҳамманинг, биринчи навбатда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг жиноят содир этилишини кутиб ўтирмай, жиноятчиликка қарши ўзлари ҳужумга ўтишларини талаб қилади. Жиноят юзасидан тергов олиб бориб, оқибатларини тугатишдан кўра унинг олдини олиш осонроқдир. Бу ҳақиқатни кўп мисоллар тасдиқлайди. Аммо буни биргина ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг кучи билан уддалаб бўлмайди. Барча кучларни бирлаштирмай туриб, энг муҳими жамоатчиликнинг ёрдамисиз жиноятчиликка қарши курашиб бўлмаслигини ҳамма очиқ-ойдин тушуниши лозим.

⊙ Гавҳар Каримжонованинг Тошкент чинни заводига ишга келганига эндигина икки йил бўлди. Ҳозир у корхонанинг энг яхши ёш гул солувчиларидан бири ҳисобланади. Бунга у меҳнатсеварлиги, тиришқоқлиги туфайли эришди.

СУРАТДА: Гавҳар Каримжонова.

Т. Каримов сурати.

Тошкент шаҳар жамоатчилиги йиғилиши қатнашчиларининг Ўзбекистон пойтахти аҳолисига Муро жаатини ўқиб

Дўстликни авайлайлик

Ушбу Мурожаатни ўқиб туриб, беихтиёр шоирнинг:

Дўст билан обод уйинг,
Гар бўлса у вайрона ҳам.
Дўст қадам қўймас эса,
Вайронадир кошона ҳам...

деган сатрларини эсладим.

Ҳа, дўстликка нима етсин! Яхши дўстлари бор кишининг ҳамиша бағри бут бўлади, уларга энг яқинларига ишонгандек суянади. Бошига яхши-ёмон кунлар тушса шу биродарлари унга ҳамдард, ҳамрўз бўлишига ишонади. Шунинг учун ҳам ҳамиша кўнглини тоғдек кўтариб юради. Бир донишманд: «Инсоннинг кимлигини билмоқчи бўлсанг, энг аввало унинг қанча дўсти борлигини синаб кўр» деган экан. Ахир йиллар синовидан ўтган бу сўзлар бежиз айтилмаган. Қолаверса, ўзбек аҳли ўзининг ўзгаларга меҳрибончилиги ва меҳмондўстлиги билан бутун дунёга танилганку! Юртдошларимиз билан меҳмоннавозлик қилган турли элат вакиллари ўзбекнинг дастурхонию, тавозесига тасаннолар айтиб кетганку! Шундай экан, бугунги мураккаб ва зиддиятли кунлар қайдан пайдо бўлди? Назаримда бу ҳаммаси кимларнингдир уйдирмаю, бўҳтонлари, миллатлар ўртасига низо солишдан манфаатдор бўлган айрим бузғунчиларнинг иши бўлиши керак. Ишонаманки, қадим-қадимдан дўстлик ришталарини узмай, унга раҳна туширмай келаётган наслимиз бу иғво ва ҳасадларга сира ишонмайди ва учмайди.

Дўстлигимиз биз учун ҳамма нарсадан ардоқли ва азиз. Агар шундай бўлмаса шаҳримизда яшаётган 110 миллат вакиллари аҳил ва иноқ туришармиди? Тошкентимиз байналмилал ва дўстлик шаҳри деган ном олармиди?

Агар дастурхон тепасида дўстлик ҳақида гап кетса, ота-оналаримиз дарҳол бизга уруш йилларини эслатишади, қаҳатчилик даврларини кўз олдиларига келтиришади. «Бир бурда нонга зор бўлган ўша кезларда ҳам боримизни дўстларимиз билан баҳам кўрардик» дейишади. Хўб, бизку у йилларни кўрмаган эканмиз, ҳеч бўлмаса ўзимиз шоҳиди бўлган зилзила йилларини эслайлик. Табиий офатдан қаттиқ зарар кўрган Тошкентимизга кимлар ёрдам қўлини чўзмади дейсиз? Бирон миллат вакили қолдими бизга ёрдам беришга шошилмаган? Биродарларимиз қуриб берган қатор-қатор даҳалардаги шинам уйларда бугун роҳат қилиб яшаяпмизку!

Айниқса, ҳозирги дамларда ўтиш даврининг қийинчиликлари кескинлашган ушбу кунларда дўстликка садоқат кўрсатмоғимиз, уни авайлаб-асрамоғимиз зарур. Дўстлик ҳамиша ҳамрўз бизга оғир вақтларда мададкор бўлган экан, уни эъзозлаб қадрлашимиз лозим бўлади. Давр биздан шуни талаб этаяпти. Инсоний бурчимиз биздан шуни тақозо қилмоқда.

Н. АБДУЛЛАЕВА,
журналист.

М. С. ГОРБАЧЕВГА НОБЕЛЬ ТИНЧЛИК МУКОФОТИ БЕРИЛДИ

Осло, 15 октябрь. (ТАСС). 1990 йил учун Нобель Тинчлик мукофоти ССЖИ Президенти М. С. Горбачевга берилди. Бу ерда Норвегия стортинги (парламенти) Нобель комитети бугун шу ҳақда эълон қилди. Комитетнинг баёнотида таъкидланишича, совет раҳбари тинчлик жараёнини ривожлантиришда етакчи роль ўйнаган раҳбар сифатида шу мукофот билан тақдирланди. М. С. Горбачев туфайли совет жамиятида эришилган жуда кенг ошкоралик халқаро ишончни ҳам мустаҳкамлашга кўмаклашди. Сўнгги бир неча йил ичида, дейилади сўнгра баёнотда, жаҳонда Шарқ билан Ғарб ўртасидаги муносабатларда катта ўзгаришлар юз берди — муҳолифлик ўз ўрнини музокараларга бўшатиб берди. Бу ўзгаришлар бир неча омиллар туфайли юз берди. Нобель комитети ўз қарори билан М. С. Горбачевнинг бу соҳадаги жуда кўп қатъий ҳаракатларини тегишлича баҳолашни истайди.

Тонгги рўзномаларда

⊙ 13 октябрь куни СССР Президенти М. С. Горбачев иттифоқдош жумҳуриятларнинг раҳбарлари билан учрашди. Учрашувда Россия Федерацияси, Украина, Белоруссия, Ўзбекистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Молдова, Қирғизистон, Тожикистон, Арманистон, Туркманистон вакиллари қатнашдилар.

Учрашув чоғида мамлакатда юзага келган аҳвол тўғрисида, жамият барча қатламларини жипслаштириш зарурлиги, бозор муносабатларига ўтиш йўлида халқ хўжалигини барқарорлаштириш хусусида муфассал фикрлашиб олинди. Учрашув ҳақидаги ҳисобот бугун тонгги рўзномаларда эълон қилинган.

⊙ «Давлатнинг тарихи ва тимсоллари билан боғлиқ ёдгорликларни таҳқирлашга барҳам бериш тўғрисида» Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи Президентининг Фармони, КПСС Программаси лойиҳасини тайёрлайдиган КПСС XXVIII съезди комиссиясининг Совет Иттифоқи коммунистларига, фуқароларига Мурожаатномаси берилган.

Обуна—91:

ЎЗ РЎЗНОМАМИЗ-КУ, АХИР!

⊙ Ҳозир рўзнома ва ойномалар обунаси энг қизғин паллага кирди. Худди шунинг учун ҳам айни кунларда алоқа бўлимларида, корхона, ташкилот ва муассасаларда обуна ўтказиш ишлари илдам суръатларда олиб борилмоқда. Яқинда мухбиримиз Акмал Икромов район партия комитетининг биринчи котиби Қ. М. Рафиқов ҳузурида бўлди.

— Марҳамат, келинг. Нима мақсадда ташриф буюрганингизни сезиб турибман. Гап обуна хусусида бўлса керак...

— Худди шундай, Қудратилла Мирсоатович. «Оқшом» рўзномаларининг русча нашрига обуна бирмунча яхши. Аммо ўзбек оқшомхонларимиз негадир районда анча сусткашлик қилишаяпти. Бунинг боиси нимада?

— Очиқ эътироф этиш керакки, мавсум бошида бироз эътиборсизликка йўл қўйдик. Ваҳоланки, райондаги 240 минг аҳолининг 70 фоизини ўзбеклар ташкил этади. Ўз-ўзидан маълумки, бу хилдаги нисбатда «Оқшом»га обуна юқори бўлиши лозим эди. Ҳозир бу қолоқликни тезроқ бартараф этиш учун район партия ва совет ташкилотлари бутун куч ва имкониятларни сафарбар этишаяпти.

— Қандай тадбирлар амалга оширилаяпти, аниқроқ гапириб беролмайсизми?

— Бажонидил. Қатъий жадвал бўйича мафкурачиларимиз ҳар куни маҳаллаларда, иш жойларида бўлиб, «Оқшом» обунаси юзасидан тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бормоқдалар. Район партия комитетида ўтадиган котиблар кунида, энг аввало, обуна қандай давом этаётганлиги юзасидан ахборотлар тингланади. Ҳар чоршанба куни маҳаллалар фаолларининг «Оқшом» обунасига бағишлаб ўтказилаётган анжуманида шахсан ўзим иштирок этаяпман.

— Дарвоқе, «Оқшом» муштарийларининг асосий қисми маҳаллаларда истиқомат қилишади...

— Тўғри. Бизда 33 та маҳалла мавжуд. Ҳозир маҳалла жонкуярлари уйма-уй юриб, обунани бевосита уларнинг ўзлари ўтказишаяпти. Эътиборли томони шундаки, меҳнат ва уруш кексалари, кўп фарзандли ва кам даромадли оилалар, ногиронлар маҳалла жамғармаси ҳисобига «Оқшом»га обуна қилинаяпти.

Районимиз ҳудудидаги саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотларида 36 минг киши меҳнат қилади. Жамоатчиларимиз бу корхона ва ташкилотларда ҳам ҳозир обуна ишларини қизғин олиб боришаяпти. Баъзи жойларда «Оқшом» обунаси корхона жамғармаси ҳисобига ўтказилмоқда. Бу муҳим сиёсий иш, айниқса, «Чевар» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Узпищепромтранс»нинг автотранспорт корхоналарида ташкилий равишда амалга оширилмоқда. Ульянов номли, «Беговот» ҳамда А. Тожиев номли маҳаллаларда шаҳримиз нашрларига ўтказилаётган обуна ниҳоясига етай деб қолди. Бизда битта талаб қўйилган: коммунистмисан, ўз шаҳринг рўзномасига ёзил! Демоқчиманки, районимиздаги партия аъзоларининг ҳаммаси ёппасига «Оқшом»га обуна бўлишади.

— Гапингизнинг мазмунига қараганда обуна бултурги йил даражасидан кам бўлмайди. Шундайми?

— Ҳа, Ўтган йили шаҳар рўзномаси обуначилари сони 10 мингдан ошиқроқ эди. «Оқшом» жамоасини ишонтириб айтаманки, бу йил ҳам ўша кўрсаткичдан кам бўлмайди. Ахир, «Оқшом» ўз рўзномамиз, шаҳримиз кўзгуси-ку!

— Сўнгги савол: муҳарририятимизга қандай истакларингиз бор?

— Шахсан мен «Тошкент оқшоми»нинг том маънодаги мухлисиман. Очиғи, ҳадеб ўтмишдаги нуқсонларимиз ҳақида айюҳаннос солавериш жонга тегди. Энди мавжуд аҳволни яхшилаш юзасидан чиқишлар ташкил этиш зарур. Шу жиҳатдан қараганда «Оқшом» рўзномаси анча яхши ишлар қилаяпти. Яна бир истагим шуки, шаҳримизда меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш, байналмилал тарбия каби масалаларга алоҳида эътибор бериш керак. Пойтахтда бир иллат бор. Бу — ўспиринларнинг енгил-елпи ҳаёт кечириш йўлига кириб кетаётганлигидир. Агар вокзал ва аэропорт, автостанция ва ресторанларни кезиб чиқсангиз ёш-ёш йигит-қизлар ножўя қилиқларининг гувоҳи бўласиз. Улар охир-оқибатда жиноятчилар ёки гиёҳвандлар сафига қўшилиб кетишади. Менимча, бундайларни ва уларнинг ота-оналарини номма-ном матбуот саҳифаларида изза қилиш фурсати етди. Бу борада «Оқшом» ижодкорларига ички ишлар хизмати ходимлари яқиндан ёрдам беришади, деган умиддаман.

Хуллас, «Оқшом»имиз келгуси йилда ҳам муштарийларнинг энг яқин маслаҳатгўйи, дилкаш фикрдоши бўлиб қолишига ишонаман.

Озиқ-овқат дастури бўғинлари

ҲАШАРЧИЛАР

САХИЙ далалар, мевали боғлар узра олтин куз кезмоқда. Дала неъматлари полизлардан савдо пештахталарига, деҳқон бозорларига кўчмоқда. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли экин майдонларидан, мевали боғлардан ширин-шакар олмалар, узумлар йиғиштириб олиниб, аҳоли дастурхонига етказиб берилмоқда. Яқинда бирлашма ишчиларига Тошкент сабзавотчилик техникуми талабалари кўмакка етиб келдилар. Улар заҳматкаш боғбонлар етиштирган меваларни йиғиштириб олишда ишчиларга чинакамига ёрдам беришни ўзларининг муҳим ишига айлантирдилар.

Ҳозирги кунда шаҳарлик ҳашарчи талабалар боғбонларнинг, соҳибкорларнинг юмушларини енгил қилмоқдалар. Уларнинг ҳар бири кунига 200-300 килограммдан узум ва олма териб беришмоқда. Йиғиштириб олинаётган ҳосилнинг бир қисми қишки эҳтиёж учун жамғариб қўйиляпти. Қолганлари эса савдо пештахталари орқали ҳамшаҳарларимиз дастурхонини безамоқда.

СУРАТЛАРДА: ҳашарчи талабалар янги терилган меваларни жўнатишга ҳозирлашмоқда.

Р. Альбеков суратлари.

Миллатлараро муносабатлар муаммолари

ТОТУВЛИКДАН АФЗАЛРОҚ ЙЎЛ ЙЎҚ

(Давоми. Боши рўзноманинг 237-сонида).

ЖУМЛАДАН, барча даражалардаги депутатлар корпусига бўлган кейинги сайлов натижалари бундай ёндошувнинг асосли эканлигини тасдиқлайди. Уларда миллий вакилларнинг сони энг аввало, нисбатан кам сонли, баъзи ҳолларда эса туб халқлар ҳисобига анча қисқарди. Ишчилар, деҳқонлар, хотин-қизлар, ёшларнинг ҳокимият идораларидаги иштироки ҳам кўнгилдагидек эмас, бу нарса ҳам миллий жиҳатдан салбий тусга кирди. Миллий манфаатлар камситилганлиги яққол кўриниб турибди. Чунончи, 1989 йилнинг мартида СССР халқ депутатлигига сайланган 2249 киши орасида атиги 65 миллат вакиллари борлиги маълум бўлди. КПСС анжумани ҳам шундай салбий тамойилни намоён этди. Агар XXVII съезд билан XIX партия конференциясида 72 миллат ва элат вакиллари қатнашган бўлсалар, XXVIII съездда гарчи КПССнинг миллий таркиби 1990 йилнинг 1 январида икки баравардан ҳам ортганлигига қарамай, 63 миллат ва элат вакиллари иштирок этдилар.

КПСС жумҳуриятлар мустақиллиги принципларини амалга ошириш ўзида барча фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни мужассам этиши, турли миллат кишиларининг бошқарувда, партия, совет, давлат идораларидаги фаолиятда қатнашишига кафолат бериши ҳамда бу ишни таъминлаши, миллий жиҳатдан камчиликни ташкил этадиган ва кам сонли халқларнинг ҳуқуқлари, манфаатларини таъминлай оладиган маданий мухториятнинг ўзини ўзи бошқарув шакллари ҳамда дастурларини рағбатлантириш учун сиёсий усуллар ва қонун чиқариш ташаббусидан фойдаланишни режалаштирди.

Шу ҳақда гап кетганида, кўпинча, камчиликнинг ҳуқуқлари ҳақида гўёки кўп гапирилаяпти, наҳотки турли миллатлардан ташкил топган кўпчилик ҳал қилувчи бўғин бўлмаса, деган эътирозлар айтилмоқда, ҳатто КПСС Уставини далил сифатида келтирмоқдалар: Уставда камчилик кўпчиликка бўйсуниши талаб этилганку, ахир?

Масаланинг бундай қўйилишида, юмшоқроқ айтганда, урғу берилиши керак бўлган фикрлар қоришиб кетган ва воқеалар хилма-хиллиги ҳисобга олинмаган. Миллий камчилик ижтимоий воқелик сифатида тарихан жуда узоқ даврларда — халқларнинг доимо кўчиб юриши, босқинчилик урушлари, ҳудудларни бўлиб олиш, турли давлатларнинг парчаланиб кетиши ва пайдо бўлиши натижасида юзага келган.

ССР Иттифоқининг муайян тарихий шароитларида миллий камчиликнинг ташкил топиши ва мустаҳкамланишига маълум сабаблар (урушлар, хавфли жойлардан кўчиришлар, табиий офатлар, интеграцион жараёнлар таъсири, нуфус ўзгаришлари, аҳолининг кўчиш жараёнидаги бузилишлар ва шу кабилар), шунингдек, нохолис (бутун халқларни кўчириб юбориш, ишлаб чиқариш ишларини жойлаштиришдаги қўпол хатолар, бир минтақадан бошқа минтақага ишчилар, инженер-техник ходимларни оммавий равишда кўчириш, миллий кадрларни тайёрлашдаги нуқсонлар ва бошқалар) сабаблар кўмаклашди.

Мамлакатнинг ҳозирги ниҳоятда ранг-баранг этник тузилиши ўтмишдаги бутун ривожимизнинг натижаси бўлди, бизга ёқиш ёки ёқмаслигидан қатъи назар муайян воқеликка айланди.

Ҳозирги шароитда ҳар бир жумҳуриятда кўп миллатлилик шароитида миллатлараро нифоққа йўл қўймаган ҳолда инсонлар қандай қилиб яхшилик, тотувлик билан яшашлари мумкин?

Бунинг учун кимларгадир уни барча ғайри миллатлардан «тозалаш» керакдек туюлаётгандир. Бунда қўлланилаётган зўравонликнинг баъзи шакллари ва усуллари халқларни бадавийлар даврига итқитиб юборади.

Асрлар мобайнида шаклланган умуминсоний ахлоқий нормаларга риоя қилиб, юзага келаётган муаммоларни тинч-тотувлик асосида, демократик йўл билан ҳал этиб, миллатидан қатъи назар ҳар бир кишига ўзаро ҳурмат бажо келтириб, бунда, табиийки, тарихан кўпминг йилликлар мобайнида шу ерда яшаб келаётган у ёки бу халқнинг муайян миллий, этник манфаатларини ҳисобга олиб яшаган афзалроқ.

Ҳар қандай ҳудудий бирлик, миллий-давлат тузилиши, боз устига мустақил сиёсий тузум — ўзини инсонпарвар, демократик, маданиятли деб эълон этаётган Иттифоқдош ёки мухтор жумҳурият бундай ҳолда амалга оширилиши миллатга боғлиқ бўлмаган инсон ҳуқуқлари инкор этилишига ёки эътиборсиз қолдирилишига йўл қўйиши мумкин эмас. Агар бундай мажбурият унинг Конституциясида қайд этилган бўлса (акс ҳолда у қанақасига замонавий давлат бўлади?), унда, равшанки, бу нарса амалиётда ўз аксини топиши ва ҳар бир фуқаро ўз миллий дунёқарашини эркин ифодалашига кўмаклашиш керак.

Кўп миллатли давлатда демократик шарт-шароитлар ва кафолатлар бўлмаса, миллий камчилик у ҳолда ҳам ёки бу ҳолда ҳам кўпчиликка қарам бўлиб қоладиган вазият вужудга келади. Барча учун ижтимоий адолатни таъминлаш — ҳал этилиши ниҳоятда қийин бўлган вазифа. Бинобарин, бирорта жамият чеккага чиқиб қолган одамлар бўлар экан, ўзини дадил ҳис эта олармикан?

Миллий камчилик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш — коммунистлар миллий сиёсатидаги асосий принципиал йўлдир. «Ўз миллий-давлат тузилмаларидан ташқарида яшаётган ёки СССР ҳудудида уларга эга бўлмаган СССР фуқароларининг эркин миллий ривожланиши тўғрисида» СССР Олий Совети яқинда қабул қилган қонунда унинг зарур ҳуқуқий негизи яратиб берилди.

Шундай қилиб, халқаро ҳуқуқ ва Хельсинки битимлари қоидаларига тегишли талабларни бажариш учун аниқ-равшан ҳуқуқий омил ишлаб чиқилди, ҳудудида миллий камчиликлар бўлган давлат шу камчиликнинг қонун олдидаги тенг ҳуқуқини ҳурмат қилиши, уларга инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлардан амалда фойдаланиш учун тўла имконият бериши, бу соҳадаги қонуний манфаатларини ҳимоя қилишлари керак.

Миллий тилларни ҳимоя қилиш, шу жумладан уларни давлат тили деб эълон этиш, ўзига хос маданий-этник хусусиятларни ҳамда миллий-маънавий бойликларни, турмуш тарзининг ўзига хослигини, миллий-давлат қурилиши нуфус тузилмасини ҳимоя қилиш борасида жойларда қабул қилинаётган чора-тадбирларни қўллаб-қувватлаш зарур. Лекин, буларнинг ҳаммаси бошқа миллат фуқароларининг манфаатлари ҳамда ҳуқуқларини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилиши маълум. Бир ерда ғуж бўлиб яшайдиган миллий гуруҳларга ўз жамоат ташкилотлари, тузилмаларини, диний ва бошқа шунга ўхшаш уюшмаларини, миллий-маданий жамиятлар, бирлашмаларни тузиш, маданий ва ахборот идораларига, мактаблар, диний муассасаларга эга бўлиш имкониятини яратиш керак.

Умуман мамлакатда сиёсий жараёнларнинг зиддиятли ривожланиши ҳозирги вақтда миллий тотувликка эришиш учун янги ҳуқуқий асос зарурлигини кўрсатди. Федерацияни янги мазмун билан тўлдириш ҳақида мавҳум гаплар давом этаётганида, мамлакат конфедерация вазиятига яқинлашиб қолди; жумҳуриятлар СССР асосий қонунининг кўпгина принципиал қоидаларини тан олмаяптилар ва эътиборсиз қолдирмоқдалар. Ҳозирги вақтда мисли кўрилмаган конституция танглиги юзага келди ва у чуқурлашиб бормоқда. Мамлакатимиз халқлари тақдири шунингдек халқаро аҳволнинг барқарорлиги Совет давлатининг яхлитлигига бевосита боғлиқ. Жамиятимизда ана шу яхлитлик хавф остида қолганлигидан ташвиш кучайиб бормоқда.

XXVIII съезд ўта марказлашган давлатни халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва кўнгилли бирлашишига асосланган иттифоқ давлатига айлантиришни ёқлаб чиқди. Энг аввало одамларнинг қайси миллатга мансублигидан қатъи назар улар ҳуқуқи ва эркинлиги, тенг ҳуқуқлилиги ва фаровонлиги иттифоқ муносабатларига асос қилиб олиниши керак.

Шу муносабат билан шартноманинг партия ишлаб чиққан лойиҳасини коммунистлар, мамлакат меҳнаткашлари муҳокамасига қўйиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Кейин эса уни қонун чиқариш ташаббуси тариқасида барча даражалардаги депутатлар корпуси муҳокамасига тақдим этиш, шу асосда янги шартнома юзасидан олиб борилаётган музокараларга қаттиқ таъсир кўрсатиш мумкин бўлур эди.

Шартнома устида иш олиб бориш чоғида «Халқлар иттифоқи», «Жумҳуриятлар иттифоқи», «Мустақил давлатлар иттифоқи», «Мустақил давлатлар ҳамдўстлиги» сингари кейинги вақтда бир маъноли атама сифатида тез-тез ва нотўғри фойдаланилаётган тушунчаларни аниқ тушуниб олиш талаб этилади. КПСС XXVIII съезди материалларида бу атамалар вақти-вақти билан, гарчи улар орасида маъно жиҳатидан принципиал ва сиёсий тафовутлар анча кўп бўлишига қарамай, маънодош сўзлар тариқасида ишлатилмоқда.

Бу гаплар «Федерация» ва «Конфедерация» атамаларига ҳам тегишлидир. Матбуотда айтилаётган таърифлар ранг-баранг бўлишига қарамай, энг муҳим нарсани унутиш ва чалғитиш керак эмас, назаримда: федерация ҳар қандай шакл ва усулларда ҳам бирлик бўлиб, унинг доирасида барча тан олган асосий қонун амал қилади. Умумий федерал ҳуқуқ доирасида қонунлар хилма-хиллиги ва янгиликларга йўл қўйиш мумкин. Конфедерация деярли чекланмаган мустақилликка эга бўлган давлатлар ҳамжамияти бўлиб, у жаҳон амалиёти кўрсатаётганидек тавсия тусига эга бўлган халқаро ҳуқуқ асосидаги ниҳоятда хилма-хил ва кенг алоқалар олиб борувчи давлатлар, ҳамжамиятидир. Жаҳонда нима сабабдан фақат конфедератив тузилмалар йўқлигининг сабаби ҳам шундадир. Улар, тарихдан маълум бўлишича, одатда парчаланиб кетганлар ёки федерацияга айланганлар.

Менинг назаримда конфедерацияга секин ва тинч йўл билан ўтиш тўғрисида хаёл суриш асоссиздир. Ҳатто ҳали ташкил топмаган федерация тадрижий ривожланишнинг бундай шаклига кирганида ҳам жумҳуриятларнинг ўтмишдаги муносабатларини, бир-бирлари орасидаги моддий қарзларни, талаб ва шикоятларни иттифоқнинг барча бойликлари ва мулкини қандай тақсимлашни «аниқлаш» масалаларида ушбу жараён айниқса мураккаб ва оғир кечади. Лекин ниҳоятда нохуш бу ишларда СССРнинг бугунги кундаги барча субъектлари давлат нуқтаи назаридан ишларни муайян ҳуқуқий асосда олиб боришлари, ҳозирча муштарак, биргаликдаги меҳнат билан қўлга киритилган қадриятларни бир томонлама эгаллаб олмай, халқлар ўртасида янги қон тўкилишига олиб келмай иш юритиш учун етарли даражада донолик ва сабр-қаноат кўрсатишлари керак.

Мустақиллик тўғрисидаги масала туб масалага айланди. Иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар ўзлари эълон қилган сиёсий декларацияларга қараганда, улар ўз ҳудудларида мутлақо мустақилликка эришиш ниятидадирлар. Агар бу жумҳуриятлар улар янги иттифоқ тузишга, унга киришга рози бўлсалар, онгли ва кўнгилли равишда кўп соҳаларда умумий ҳуқуқий нормаларга бўйсуниб, ўз мустақилликларини чеклашларига тўғри келади. Бошқа томондан эса, федерал даражада қабул қилинган қонунларнинг устунлигини сақлаш ҳуқуқсиз кучли иттифоқ бўлиши мумкинми? Албатта, йўқ. Томонлар унинг нормал ишлаши ҳамда очиғини айтадиган бўлсак, у нима мақсадда тузилаётган бўлса ана шу мақсадни оқлаши хусусида гап ҳам бўлиши мумкин эмаслигини тушунишлари керак. Ўзаро муносабатлар принциплари ва руҳини, иттифоқ ва унинг субъектлари мустақиллигининг нисбатларини аниқ белгилаш иттифоқ шартномасининг асосини ташкил этиши лозим.

Унда, жумладан, жорий этилаётган бозорнинг миллий муносабатларга бутун таъсир доираси акс этиши зарур. Бундан мақсад дастлабки босқичда бу соҳадаги зиддиятларнинг кескинлашувидан ва марказдан қочма тамойилларнинг зўрайишидан асралишдир.

Бозор иқтисодиётига ўтиш чоғидаги дастлабки шарт-шароитнинг тенг эмаслиги анча яхши ва кам ривожланган минтақалар ўртасидаги тафовутни янада кучайтиради. Иқтисодий шароит чуқурлашиб бораётган шароитда жумҳуриятлар ва халқларнинг тенг эмаслиги миллатлараро зиддиятларни авж олдириши мумкин. Юзага келган вазиятда, энг аввало болалар, кўп болали оилалар, пенсионерлар, аҳолининг барча меҳнатга лаёқатсиз қисмини ижтимоий жиҳатдан муайян ҳимоя қилиш иттифоқ шартномасида белгилаб қўйилиши ва унга кафолат берилиши керак бўлур эди.

Умумиттифоқ бозорини вужудга келтириш — интеграция жараёнларини рағбатлантиради, минтақалараро амалий алоқалар ва муносабатларни ривожлантиради. Бундай шароитда жумҳуриятларнинг ўзларини барча зарур моллар ва маҳсулотлар билан таъминлашга уринишлари иқтисодий жиҳатдан самарали, амалий жиҳатдан асосли ва мақсадга мувофиқ бўлаолармикан? Бу ғоянинг амалга ошмаслигини оддийгина бир мисол билан исботлаш мумкин. Ҳамма ерда ҳам зарур ресурслар йўқ ва фақат муайян минтақаларда хом ашё ва маҳсулотнинг аниқ турларини ишлаб чиқарадилар ҳамда етиштирадилар. Шу сабабли минтақалар ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш ҳаммага фойдалидир.

Хуллас, СССРни бирлашган давлатдан халқлар ҳамдўстлиги давлатига айлантириш — кўп оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган ниҳоятда мураккаб ва жуда хавфли тарихий жараёндир. Бу жараён ҳеч вақт тез кечиши мумкин эмас: гап юз миллионлаб кишилар, неча ўнлаб халқларнинг тақдири ва уларнинг тарихан танлайдиган йўли хусусида бормоқда. Ушбу жараённи тезлаштиришга заррача уриниш ўйланмаган, нохолис жиҳатлар пайдо бўлади, мамлакатдаги сиёсий вазиятни оғирлаштиради, холос.

Бундай улкан мамлакатда миллий ҳаёт ҳар қандай қарорлар ёки ҳужжатлардан ҳамма вақт устун турган. Бу эса, муайян жараёнларга синчковлик ва диққат-эътибор билан қарашга мажбур этади. Ҳаётий ўзгаришлар турли-туман нохолис, асосан бир томонлама ҳолатлар домига тушиб қоладиган, ана шундан келиб чиқадиган барча оқибатларни, ундан келиб чиқадиган хавф-хатарни унутмаслик керак.

Қандайдир хулосалар қилар эканмиз, кўпмиллатли ҳамжамиятимизнинг ноёб бойлигини ҳали яхши тасаввур қилолмаймиз. Унга ҳар бир халқнинг хилма-хил, жуда бой ижтимоий-тарихий тажрибаси, хом ашё ресурслари, жуғрофий афзалликлари билан боғлиқ жуда катта имкониятлари уйғунлашган. Айни вақтда асрлар мобайнида юзага келган тарихий маданият, анъаналар, миллий жамоаларнинг турмуш тарзи, шунингдек, жаҳон динининг тарихий хилларидан ташкил топган шароитда ижтимоий турмушни ривожлантиришнинг бутун мураккаблиги ҳам шунга киради.

Умуминсоний қадриятларга даҳлдор миллий сиёсат, янгиланаётган иттифоқ доирасидаги миллий жамоаларнинг ижтимоий ва этник тараққиёти — халқларни бирлаштириш, уларнинг ўзгариб бораётган эҳтиёжлари ва манфаатларини аниқлаш, улар ўзаро муносабатларини уйғунлаштиришнинг муҳим омилидир. Чаққонлик билан иш юритиш ва жўшқинлик унинг муҳим фазилатлари бўлиши лозим. Бу соҳада энг мақбул сиёсий йўлни ишлаб чиқишнинг мураккаблиги шундаки, турмушда соф «миллий» муносабатларни аниқлаш жуда мушкул. Аслида эса, улар бутун ижтимоий алоқалар ва тамойилларни ўзида жамлаб, иқтисодий-ижтимоий ва маънавий муаммоларга миллий пардоз беради, у халқларнинг онги ва руҳиятига ўзига хос равишда сингиб боради ва акс этади. Шу муносабат билан миллий, байналмилал ва умуминсоний қадриятлар нисбатини ҳамда уларнинг партия сиёсатида, миллий ва диний, миллий ва миллатчиликнинг уйғунлашиши муносабатида акс этишини янада чуқурроқ мушоҳада қилишга тўғри келади. Жуда мураккаб тарихий ҳодиса сифатида «миллатни» тўкис-тугал таҳлил этиш, унинг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш ва тегишли илмий хулосалар чиқариш зарур.

Маънавий, иқтисодий, миллий муносабатлар соҳасини жиддий ишлаб чиқиш зарур бўлади. Амалий ишларда миллатнинг ўзига хос руҳияти ва онгини, омма онгидаги мантиқан нотўғри фикрлашлар, миллий онг таъсири, шахс, гуруҳнинг миллатлараро можаролардаги хулқини яхши билмаслик натижасида амалий ишларда катта хатоларга йўл қўйилмоқда. Миллий жараёнларни олдиндан аниқлаш масалаларига эътибор бериш зарур. Турли фикрлар ва нуқтаи-назарларни кенг умумлаштириш ҳамда таққослаш натижасидагина миллатлараро муносабатлар соҳасидаги жуда мураккаб ижтимоий-иқтисодий, давлат-ҳуқуқ, маданий-мафкуравий муаммоларни ҳал этишнинг мақбул йўлларини ишлаб чиқиш мумкин.

Амалда кўз илғай олмайдиган бепоён ерларда яшаётган миллатлар ва элатларнинг шу қадар кўпчилиги биргаликда тинч-тотув яшашга эришиши — бу янги қийинчиликлар, муаммолар ва зиддиятлар муқаррар бўлган ва ҳал этилиши талаб қилинадиган доимий жараёндир.

КПСС XXVIII съездининг кўпмиллатли жамиятни бирлаштириш учун асос яратадиган қарорлари кўп жиҳатдан муқобили йўқ қарорлардир. Лекин улар ҳозирча яхши ғоя, эзгу-умид бўлиб қолмоқда холос. Бундай қарорлар тарихимизда кўп бўлган. Шу боисдан коммунистларни: бу қарорлар амалий ишларга айланадими, миллион-миллион кишиларнинг жасоратига, кўзлаган йўлига айланадими? — деган асосий савол ташвишга солмоқда. Бу гал бунёдкор кучга айланиш учун ана шу режалар қунт билан рўёбга чиқариладими? Акс ҳолда демократик социализм ва коммунистлар партиясининг келажаги ҳақиқатан ҳам бўлармикин, унга ишонишармикин?

С. САИДҚОСИМОВ,
фалсафа фанлари доктори.

Хориждан хабарлар

Юз марта эшитгандан...

Юз марта эшитгандан бир марта кўрган афзал. Бу пур маъно ибора СССР ва ГФР ёшлари ўртасида делегациялар айирбошлаш қай даражада кенгаётганлигини ифодалайди ва унга шиор сифатида хизмат қилиши мумкин. Шу кунларда Совет Иттифоқининг турли жумҳуриятларидан 500 йигит ва қиздан иборат иккита гуруҳ федерал ҳукумат таклифига биноан Ганноверга келди. 16 ёшдан 20 ёшгача бўлган йигит ва қизлар икки мамлакат ўртасида ёшларни ўзаро юбориб туриш дастурига мувофиқ ГФРда икки ҳафта бўладилар.

ГФР канцлери Гельмут Коль ўзининг 1988 йилда Москвага қилган ташрифи чоғида бундай айирбошлашни йўлга қўйиш юзасидан ташаббус кўрсатган эди. Ундан кейинги йилда эса М. С. Горбачевнинг Федератив жумҳуриятга ташрифи чоғида Бонн шаҳрида тегишли битим имзоланганди. 1989 йилнинг октябрида мамлакатимиздан 500 нафар йигит ва қиз Ғарбий Германиянинг жанубий районларида бўлди. Бу гал Совет Иттифоқидан келган ёш меҳмонлар 10—15 кишилик гуруҳларга бўлиниб Ганновердан мамлакатнинг шимол ва ғарбидаги турли шаҳар ва районларга жўнаб кетишди. Улар немис хонадонларида яшашади, маҳаллий ёшлар билан, уларнинг турмуши билан танишишади, биргаликда сафарларга чиқишади, саёҳатлар қилишади.

Маҳаллий маъмурлар улар учун шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари билан таништириш назарда тутилган ажойиб режаларни, маданий ва дам олиш тадбирларини тайёрлаб қўйдилар. Йигитларимизнинг кўпчилиги у ёки бу даражада немис тилини, бошқалари эса инглиз тилини билади. Бу уй эгалари билан шахсий алоқалар ўрнатишга ёрдам беради. Кимда-ким бундай билимга эга бўлмаса, таржимонларнинг хизматидан фойдаланиши мумкин.

ГФР ташқи ишлар вазирлиги пул билан таъминлаётган сафар дастури уч йилга мўлжалланган. Бу эса келаси йили совет ёшларининг 500 кишидан иборат яна бир гуруҳи Германияга келади, деган маънони билдиради. Немис томонининг фикрига кўра, ушбу дастур совет—герман ёшлар делегацияларини бундан буён ҳам юбориб туришга кучли туртки бўлиши, шунингдек икки мамлакат шаҳарлари ўртасида шерикчилик алоқаларини ўрнатишга ёрдам бериши керак.

Бундай алмашувлардан кузатилган асосий мақсад, деди ТАСС мухбири билан суҳбатда ГФР ташқи ишлар вазирлиги маданият бўлимининг вакили Юрген Кригхоф, икки ўртадаги ўзаро бидъатларни бартараф этишга ва шахсий таассуротлар асосида ўз мулоҳазаларимизни шакллантиришга кўмаклашишдан иборат. Бундан ташқари совет меҳмонларининг аввалги сафар тажрибасидан биламизки, улар ўшанда ўрнатган алоқалар кейин давом эттирилди. Биз ҳозирги сафар қатнашчилари ҳам немис тенгдошлари билан мустаҳкам алоқа боғлашларига ишонамиз. Ёшларни ўзаро юбориб туриш, деб таъкидлади у, умумий Европа хонадонимизни бунёд этишга шубҳасиз ўз ҳиссасини қўшади.

«Робин Вуд» деб номланган табиатни муҳофаза қилувчилар жамияти ГФРда атроф-муҳитнинг булғанишига қарши норозилик сифатида турли-туман тадбирларни амалга оширмоқда. Мазкур жамият инсоният олдида кўндаланг турган экологик омон қолиш масаласига ниҳоятда жиддий қарашга даъват этади.

СУРАТДА: ана шу гуруҳ фаоллари Мюнхендаги автомобиль йўли узра шиор ўрнатишмоқда. Шиорда ҳаво ғоят даражада булғанган пайтларда ҳайдовчилардан моторни ўчириб қўйиш талаб қилинади.

ДПА — ТАСС сурати.

Италияда болалар сотилмоқда

⊙ РИМ. Италияда ниҳоятда кенгайиб кетган жиноий ташкилот иш кўрмоқда. Бу ташкилот Бразилия ва Сальвадордан ғайриқонуний тарзда олиб келинган болаларни Апеннин оролларида сотмоқда ва Европанинг бошқа мамлакатларига юбормоқда. Италия полицияси тергов чоғида ана шундай хулосага келди. Полициянинг маълумотларига кўра, ана шу гуруҳнинг бир учи италиялик собиқ руҳоний Лук Ди Нуцциога бориб тақалади. Ҳозирги вақтда болаларни ўғирлаганликда айбланган ана шу руҳоний устидан суд бўлмоқда.

Полициянинг маълумотларига кўра, Италияда Лук Ди Нуццио билан алоқа боғлаган қарийб тўртта воситачи «бошқарма» иш кўрмоқда. Булардан бири Неаполь яқинидаги Казерта шаҳрида ана шу собиқ руҳонийнинг уйида жойлашган. Бироқ ҳозирча жиноятчиларнинг номлари маълум қилинмаяпти ва уларни ҳеч ким қамоққа олмаган. Фақат уч кишигина Римда ушланган. Айни вақтда полициянинг тасдиқлашича, Жанубий Америкадан болаларни танлаш ва сотиб юбориш билан шуғулланаётган кишиларнинг дўстлари ва яқин қариндошлари ҳам шу гуруҳга киради.

Европа мамлакатларида ва Исроилда фарзандсиз оилалар битта бола учун тахминан 18 минг доллар тўлашларига тўғри келади. Италия, Швейцария ва Германиядаги бефарзанд эр-хотинлар баъзида Бразилияга бориб, ўзларига ёққан гўдакни шу жойнинг ўзида танлаб оладилар.

Италия маъмурларининг тахмин қилишларича Апеннин оролларида яқинда қўлга туширилган жиноий гуруҳнинг ташкил топишига Неаполитаннинг Каморра мафияси ҳам дахлдор бўлиши мумкин.

Хориждан хабарлар

Илмий ғояларга йўлланма

Ёшларнинг «Шарқ» илмий-техника ижоди маркази ўзининг икки йиллик фаолияти давомида фан-техника муаммоларининг самарали ва андозасиз ечимига қаратилган турли-туман ихтирочилик ва рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш юзасидан уч юздан зиёд шартномаларни бажарди. Бу — фаолиятнинг янги ташкилий-иқтисодий кўринишларини олим ва мутахассисларнинг куч-ғайрати ва ташаббускорлиги билан уйғунлаштирувчи хўжалик ҳисобидаги давлат фирмасидир. Ҳозирги вақтда ёшларнинг «Шарқ» илмий-техника ижоди маркази билан икки мингдан зиёд олим ва мутахассислар ҳамкорлик қилишяпти.

СУРАТДА: (чапдан ўнгга) мавзу раҳбари А. Бирюков, илмий раҳбар М. Карелин, ёшларнинг «Шарқ» илмий-техника ижоди маркази директорининг ўринбосари О. Литвак ва мутахассис, ижодий жамоа аъзоси Р. Пипченко.

А. Горокрик (ЎзТАГ) сурати.

● Умрингиз доим қувончга тўлсин, ҳаётимиз гуллари.

Т. Каримов сурат-лавҳаси.

Ёдномалар

АСЛ ЎҒЛОН

САРАТОНДА лой қориб, пишитиб, гувала ва ғишт қуйишнинг ўзи бўладими?

Зуҳра отаси олиб келган мардикорнинг чиндан ҳам баҳодир эканига иқрор бўлди. Кетмон унинг қўлида бамисоли қўғирчоқдай ўйнарди.

Катта қолипни бир кўтаришда олиб ғишт қуйишдаги ҳаракатини кўрмайсизми? У на офтобни, на оғир юкни сезади. Диққатни тортадиган жойи шунда эдики, мардикор йигит бошқаларга ўхшаб баҳузур чой ичиб, нос чекиб бекорга вақт ўтказмасди.

Тушликни кўтариб келган Зуҳра йигитнинг нур ёғилиб турган чеҳраси, алп қоматига беихтиёр маҳлиё бўлиб қолди. Ишга берилиб кетган йигит ўзича нималарнидир ўйлар ва хаёллар гирдобида ўзига қадалган гўзал қиз нигоҳини сезмас эди.

Ниҳоят қизни кўргач майин жилмайиб саломлашди.

Қиз одоб сақлаб унинг қўлига сув қуйди.

— Раҳмат, синглим, — деди мардикор. Қиз ҳали сира сезмаган, сира ҳис этмаган аллақандай туйғу қалбига кирганини билмай қолди.

Йигит эса ҳеч нарсани пайқамай нон ва узумдан иборат тушликни қисқа қилиб юзига фотиҳа тортди. Зуҳра у билан хайрлашиб уйига кетар экан, кўз ўнгидан йигитнинг чеҳраси кетмас эди.

— Отини ҳам сўрамабман, — шивирлади лаблари беихтиёр.

Оқшом чоғи мактабдан қайтган отасидан унинг исмини эшитди. Собиржон! Энди шу исмни у неча бор ўзича такрорлай бошлади.

Собиржон худди эртаклардаги баҳодирларни эслатар ва қиз қалбида ғулғула кучаярди. Ҳа, иш тугаса у кетади. Кейин уни қачон кўраркин?

Қиз ҳар куни Собиржонга овқат ташир экан ана шу ўй жонини ўртар эди. Энди у йигит билан анча яқин гаплашар ва ўзаро суҳбатлар борасида Собиржон ҳақида кўп нарсаларни билиб олган эди. Камбағал ишчи ўғли. Шунга қарамай саводли. Рус-тузем мактабини битирган. Тошкентдаги адолат йўлидаги фаолияти учун миршаблар таъқибига учради. Рус инқилобчилари билан алоқаси учун уни ҳибсга олмоқчи бўлишди. Шу тариқа у Хўжандга келиб қолди. Тирикчилик учун мардикор бўлиб ишлайди.

Шуларни ўйлаб, Зуҳра беихтиёр пешона тери билан ўзини ҳамда узоқдаги оиласини боқишга интилаётган ҳамда бутун ўзбек халқи учун, унинг саодати учун катта ишга бел боғлайдиган йигитни Фарҳодга, ўзини эса Ширинга қиёслади.

Мансабдор домла бўлган отасининг нияти эса ўзгача эди. Қўшни маҳаллада яшовчи бадавлат савдогар унга оғиз очган эди. Домла савдогар кекса бўлса ҳам давлати мўллиги учун қизини унга беришга рози бўлди. Чунки ота сифатида у қизини бой яшасин, муҳтожлик кўрмасин деб ўйлаган эди. Зуҳра отанинг аҳдини эшитиб, дилидаги бор гапни тўкиб солди.

— Ҳали мен таги паст бир мардикорни куёв қиламанми? — деди мансабдорнинг қути ўчиб. — Ўйлаб гапир, жон қизим.

Зуҳра индамай ота ўгитларини тинглади. Лекин ўз билганидан қолмади. У мусулмон оила фарзанди сифатида ота олдидаги бурчини англарди. Лекин кўнгил амри ундан устун эди. 1909 йил кўкламида Зуҳра сирли равишда ғойиб бўлди. Талвасага тушган отага бир неча кундан сўнг хабар келди. Зуҳра соғ-саломат, севган йигити Собиржон билан Тошкентда, шариат асосида никоҳ ўқитишибди. Домла тақдирга тан бериб, қизи бахти учун розилик берди...

Собиржон ва Зуҳра Юсуповалар 22 йил турмуш қуришди. Бу турмушда улар кўрган кунлар, ошган довонлар, қувончу фалокатлар бутун бир достон бўлади. Аниқроғи, улар ҳаётини Зуҳра ва Собиржон қиссаси дейиш мумкин. Иккиси ҳам жасоратли ва етук инсон эдилар. Муҳаббат асосида ҳаёт қурган, шунинг учун ҳам барча бало-ю тўфонларни ҳам енгиб бахтиёр бўлган йигит-қиз эди улар.

* * *

1917 ЙИЛ мартида Тошкент гарнизони солдатлари 1-Сибирь полки жангчиси, 1914 йилдан фронтдаги жангларда ўзини кўрсатган баҳодир ўзбек йигити Собиржон Юсуповни ишчи ва солдат депутатлари Тошкент Советига аъзоликка сайлашди. Кўп ўтмай Туркистон Ўлка Совети депутатлигига ҳам номзодини ўтказишди.

1917 йил апрелида Туркистон Ўлка мусулмонлари 1-қурултойида эса оддий солдат Юсупов машҳур зиёлилар ва уламолар қаторида қурултой сайлаган президиумдан жой олди.

Мусулмонлар ва руслар бирдай ҳурмат қилган Собиржон Юсупов 1917 йил воқеаларида фаол иш кўрсатди. У Туркистон ҳарбий округи қўшинлари сафидан мусулмон солдатлари, офицерларини ажратиб олиш ва миллий қўшин тузиш ташаббускорларидан бири бўлди. Юсупов ўзи хизмат қилган 1-Сибирь полкидан мусулмон ротасининг ажралиб чиқишида катта иш кўрсатди. Шунинг учун ҳам 1917 йил октябрь ойида Туркистон мусулмон қўшинлари I қурултойи уни мусулмон қўшини марказий ҳарбий кенгаши аъзолигига сайлади.

Большевик Собиржон Юсупов Октябрь қуролли қўзғолонида ўз полки билан оқгвардиячиларга қарши мардларча жанг қилиб катта эътибор қозонди.

Ўзбек халқининг оташин ватанпарвари гражданлар уруши йилларида Москвада Туркистон жумҳурияти мухтор вакили сифатида Совет давлати арбоблари билан бир сафда турди. Ленин, Сталин, Троцкий, Свердлов, Фрунзе, Оржоникидзе, Куйбишев ва бошқалар билан доимий мулоқотда бўлди. Оғир очарчилик шароитида Туркистон аҳолисининг учдан бир қисми жуда қийналаётган бир пайтда мухтор вакил Юсупов ғайрати билан 1918 йил августида Россиядан Туркистонга 614 вагон дон юборилди. Ноябрь ойида эса у марказ фармойишини кутиб ўтирмай ўлкага 1 миллион 300 минг пуд дон жўнатилишига эришди. Собиржон Юсупов ғайрати, ташаббуси ва жон куйдириши туфайли РСФСР ҳукумати Туркистон шифокорлик хизмати учун 50 миллион сўм ажратди. Украина лавлаги уруғлари, машиналар, дастгоҳлар юборди. Юсупов раҳбарлигида мухтор вакиллар Туркистон Давлат дорилфунунини очиш ишида амалий фаолият кўрсатди.

1919 йил февралида Туркистон комиссияси Юсупов иштирокидаги йиғилишда мусулмонлардан иборат Қизил қўшин тузишга 500 миллион сўм ажратишга қарор қилди.

* * *

1918 ЙИЛ ОКТЯБРЬ ойида ҳужжатларини йўқотиб, идорама-идора сарсон юрган Файзулла Хўжаев Собиржон Юсупов билан учрашади. Шундан сўнг унинг ишлари юришиб кетади. Ушбу яхшиликлари туфайли Файзулла Хўжаев умрининг охиригача Собиржон Юсупов хизматини эслаб юрган. 1922 йилда Бухоро Халқ Совет жумҳурияти ҳукумати бошлиғи сифатида уни Бухоро халқ милицияси бошлиғи лавозимига таклиф қилгани ҳам бежиз эмас.

Собиржон Юсупов халқ милицияси органларини 1925 йилгача бошқариб адолат учун, тенглик учун ва эл-юрт озодлиги учун астойдил хизмат қилди. Ана шу хизмати учун у Бухоро ҳукумати томонидан соғлиғи ёмонлашган вақтда Москва яқинидаги «Қизил Шарқ» тўқимачилик фабрикаси директори лавозимига тайинланди. Бу фабрика РСФСРнинг БХСРга совғаси эди. Собиржон Юсупов ўша жойда 1931 йилда вафот этади, Зуҳра Юсупова эса сўнгги дақиқаларгача севган ёри, дўсти ва қизларининг отасига вафоли ёр бўлди..

Ҳамдам СОДИҚОВ.

Раҳм-шафқатли бўлайлик

ТОШБАҒИРЛАР

ХОНАДА шўх куй янграйди. Қарсак садолари остида рақсга тушаётган меҳмонларни кўриб Дилнозанинг чарчоқлари билинмайди. Ахир, озмунча кутдими шундай кунни. Бугун Мурод акасининг байрами. Бир неча йиллик машаққатли изланишдан сўнг, ниҳоят фан номзоди деган фахрли номга муяссар бўлди. Дилноза бўшаган косаларни кўтариб, ошхона томон юрар экан, чақалоқ товуши эшитилгандай бўлди. Аҳамият бермади, сал фурсат ўтгач, чақалоқ йиғиси кучайди. Хонадагиларга ҳам эшитилди. Эшикни очди-ю, донг қотиб қолди. Шундоққина остонада кимдир қолдирган йўргакдаги чақалоқ чирқиллаб йиғларди. Баҳорнинг ўрталари бўлишига қарамай совуқ тафти у қадар кўтарилмаган, салқин ҳавода бадани жунжикиб ўзига келган Дилноза чақалоқни ердан олиб хонага қайтди.

Хонадаги қувноқ кайфият ўрнини жимжитлик эгаллади. Ҳамманинг дилида бир савол: «Қайси тошмеҳр она шу ишни қилдийкин? Нега ҳозирги фаровон давримизда имонсиз, номуссиз аёл ва қизлар кўпайиб кетяпти?!.»

Бечора гўдак! Дилноза дарров йўргакларини янгилади. Сут қайнатиб ичирди. Кўзлари оромга кетаётган гўдакни кенжатойининг ўрнига ётқизиб чиқиб, беҳолгина диванга чўкди. Қаттиқ ҳаяжонланганидан бутун вужудини муздек тер қоплади. Ўзини босишга ҳар қанча уринмасин, лаблари, қўллари титрарди. Муроджон хотинига пиёлада чой тутар экан, аста мурожаат қилди:

— Ўзингни бос, Дилноза. Ҳаммаси яхши бўлади. Чақалоқ ҳам тинч ухламоқда. Нима экан?

— Қиз.

— Онасини кўрдингми?

— Йўқ.

— Ўзим учратганимда, балки гаплашиб кўрардим. Бундай қилмасликка кўндирардим. Ҳозир алам-аччиқда кўзига боласи ҳам кўринмаган-да. Мана кўрасан, эрталаб бўлсин, боласини олиб кетгани албатта йиғлаб келади.

Муроджоннинг гапи туртки бўлди-ю, суҳбат ўз-ўзидан бошланиб кетди...

— Авваллари ахлоқсиз аёллар, беномус қизларни тошбўрон қилиб ҳайдаганлар, — деб суҳбатга қўшилди Муроджоннинг онаси Саодат хола. — Жуда тўғри қилишган деб ўйлайман. Инсонлик ғурурининг поймол этилишини индамай томоша қилгандан, неча-неча гўдакларни тирик етим қилган гуноҳкорларни шундай қилиш яхши эмасми!? Балки шунда қизларимиз, аёлларимиз қадамларини ўйлаб босармидилар? Бугунгидаги каби она меҳридан бебаҳра ўсаётган тирик етимлар камаярмиди?! Мен бу билан йигитларни оқламоқчи эмасман...

Меҳмонлар тарқагач Дилноза ҳамма ёқни йиғиш-теришга тушди. Иш охирлагач Муроджон акаси ҳам ухлашга кириб кетди. Болалар хонасига кириб жой ҳозирлади. Икки ўғли ва бир қизи қаторида чақалоқнинг ҳам бир маромда пишиллаб ухлашини томоша қилиб турди-да, залга қайтиб чиқди. Уйқу қаёқда энди. Ўзи учун азиз бўлиб қолган кундалик дафтарчасини олди-да, ўтириб варақлашга тушди. Бу кундалик дафтар унга шу қадар азиз эдики, шодлик кунларида ҳам, хафагарчилик кунларида ҳам беихтиёр қўлга олиб варақларди. Бу гал унга бошқа нарса керак. Ички муқовасини қайчи билан оҳиста кесиб сарғайиб кетган бир варақ қоғозни олди. Кўз ёшларидан ҳарфлари чаплашиб кетган бўлсада, ўқиш мумкин эди. Қоғозга кўз югуртирар экан, беихтиёр ўзининг ёшлиги кўз олдидан кино лентасидай ўта бошлади.

Оилада бир ўғил ва бир қиз ўсишди. Ҳеч нарсадан камчилик йўқ. Орадан йиллар ўтиб Дилноза мактабни тугатди. Сўнгра олийгоҳни. Иш ва ниҳоят турмушга ҳам чиқди. Акаси ҳам олий маълумотли шифокор, оилали, бола-чақали. Сўнгги пайтларда адасининг мазаси қоча бошлади. Бир куни Дилнозани чақириб қўлига шу қоғозни берди. Орадан икки кун ўтмай ўзи ҳаётдан кўз юмди. Ҳужжатда ёзилишича, Дилнозанинг асли онаси бошқа бўлиб, у 1934 йилда туғилган фарғоналик аёл экан. Дилноза туғилган пайтда онаси ҳуқуқшунослик кулллиётининг талабаси бўлиб, турган хонадонининг манзили-макони кўрсатилган эди. Отаси тўғрисида эса ҳеч қандай маълумот йўқ эди. Ўша пайтлар жуда оғир бўлди. Бир ёқда адасини йўқотиш бўлса, бир ёқда ҳаётнинг бу тарздаги қалтис ҳазили. Мурод акасидан ҳеч нарсасини сир сақламайдиган Дилноза умрида биринчи марта айтмади. Лекин бу сир юрагига шу қадар оғир юк бўлиб тушди-ки, бардоши етиб шу вақтгача кўтариб юрганига ўзи ҳам ҳайрон. Бир ёқда бирибиридан ширин уч фарзанди, бир ёқда меҳрибон қайнонаси. Ахир қандай айтади? Ҳаёти остин-устун бўлиб кетмайдими? Ўзи қоғозда ёзилган маконни қидириб топди. Афсуски, ҳужжатда кўрсатилган кўча 1966 йилги ер қимирлаш оқибатида бузилиб кетган бўлиб ўрнига Марказ 17 — 18 даҳалари қад кўтарган экан. Лекин бир нарсани аниқлашга муваффақ бўлди. У ҳам бўлса онасининг Дилноза туғилгандан кейинги тақдири номаълумлигича қолган эди. Ўзининг ҳаёти шу қадар жумбоқлиги етмагандай, шундай қувончли кунда остонасига ташлаб кетилган гўдак юрагини тилка-пора қилиб ташлади. Беихтиёр Дилнозанинг кўзларидаги ёш, юрагидаги дарди аста-секин оқ қоғоз узра тўкила бошлади.

Стол атрофида қизирди суҳбат,
Чақалоқ йиғиси келди ногаҳон.
Эшикни очдиг-у музлади вужуд
Лол қолди бу тиллар, ақл ҳам ҳайрон.
Остонада қордай оппоқ йўргакда,
Чақалоқ тамшаниб тинмайин бўзлар,
Мунчоқдек бу қора кўзлар тўла ёш,
Лаблари онанинг кўксини излар.

...Гўдакда не гуноҳ, нега у ахир,
Менинг остонамга кетилди ташлаб.
Улғаяр у олим, шифокор бўлиб,
Соғ бўлсак кўрармиз ушбу дам етсин.
Қарғишим: фарзанд деб сочларин юлиб
Тошбағир оналар зор йиғлаб ўтсин.

● СЎНГГИ СЎЗ ЎРНИДА. Ўтган йили Тошкент шаҳар туғруқхоналаридан 12 тасида кўзи ёриган 300 она ўз боласидан воз кечди. Бу кўрсаткич олдинги йилдагидан 60 тага кўпдир.

Урушнинг оғир йилларида турли миллат ва элат фарзандларини этагига олиб ўтирган оналаримиз бугунги кунга қандай таъриф бераркинлар. 40 дан ортиқ оналарнинг ўз фарзандларини хонадонларнинг остоналарига, ахлатхоналарга ташлаб кетаётганлигини қай сўз билан изоҳлаш мумкин?!

Тошкентга ўқишга келиб, уйига ўқиб юрибман деб хат ёзган қизларнинг айни 18 — 20 ёшида илк фарзандидан виждони қийналмай, эти сесканмай воз кечаётганлари ва орадан фурсат ўтгач ҳеч нарса бўлмагандай турмушга чиқаётганларига қандай баҳо бериш мумкин?

Тошкент туғруқхоналарининг фақат биттасидагина ўз боласидан воз кечган 18 та онанинг 6 таси олий ўқув юрти талабаси, 2 таси тиббиёт ходими, 2 та ишчи, 6 та уй бекаси экан. Бунга нима деса бўлади?!

Дония ЗОКИРОВА.

Советлар мамлакатида

● ВЛАДИВОСТОК. Приморье ўлкаси маркази кўчаларидан машинани тез ҳайдайдиганлар энди камайса керак. Шаҳар давлат автомобиль инспекциясининг ташаббуси билан тартиб бузувчиларнинг машиналари учун махсус қўра очилди. Машиналар йўл-транспорт ҳодисаларининг тафсилотлари текшириб аниқлангунга қадар шу қўрада сақланади. Бундай «дастлабки қамоқ»да бир кун сақлаб туриш автомобиль эгаларига 120 сўмга тушади. Шу йўл билан олинган маблағ шаҳар йўл-соқчилик хизмати техникавий ҳолатини яхшилашга сарфланади.

● МОСКВА. Москва акционерлик тижорат банкининг таъсис конференцияси бўлди. Унинг низоми тасдиқланди, кузатувчи кенгаш, бошқарув ва тафтиш комиссияси сайланди.

Янги банкни 180 миллион сўм миқдоридаги низом сармояси билан 13 та ташкилот таъсис этди. Улар орасида СССР Деҳқончилик-саноат банкининг Москва вилоят бошқармаси, Москва вилоят деҳқончилик-саноат бошқармаси, «Москва» ҳамда «Белая дача» совхозлари бор. Совет ва чет эл ташкилотлари, айрим фуқаролар акционер бўлишлари мумкин.

Банк раҳбарияти унинг фаолиятини мижозларнинг тижорат манфаатларини қондиришга сарфлашдан ташқари мамлакат иқтисодиётини молиявий жиҳатдан соғломлаштиришга ҳам кўмаклашиш ниятидадир.

● ГОМЕЛЬ. Чернобиль фалокатидан жабрланган белорус болаларига янги меваларни етказиб бериш учун Ўрта Осиё чегара округи учувчиларига бир неча марта қатнашга тўғри келди. Самолёт экипажи Тожикистоннинг Навди қишлоғидан Белоруссияга ҳаво орқали «Меҳр-мурувват кўприги» ўрнатди.

● ВЛАДИМИР. «Владимирский» деб аталган ноқоратупроқ зонадаги энг йирик чўчқачилик комплексида ўн олтита «К —700» тракторидан иборат махсус отряд бекор туриб қолди. Бу отряд ҳар куни бажарадиган ишлаб чиқариш чиқитларини далага олиб бориш ишини... микроблар бажармоқда. Москва областида жойлашган Биология саноати Бутуниттифоқ илмий-тадқиқот ва технология институтининг олимлари тракторлар ўрнига пробиркадаги микробларни таклиф қилдилар, бу микроб узлуксиз даврий технология режими асосида ортиқча лойқаларни қайта ишлаб, зарарсиз сув ва газга айлантиради. Олимлар бундай усул яна бироз пухталаштирилгандан кейин мамлакатда қўлланиладиган энг самарали усул бўлиб қолади, деб ҳисобламоқдалар.

● ЯЛТА (Қрим вилояти). Узумчилик ва виночилик халқаро ташкилотининг Қримда ўз ишини тугаллаган 70-бош ассамблеясида узумчилик экология муаммолари муҳокама қилинди. Франция билан Италия олимлари узум етиштириш, уни қайта ишлаш атроф-муҳитга салбий таъсир қилаётганидан ташвишга тушганликларини биринчи бўлиб айтдилар. Узум етиштиришда кенг қўлланиладиган олтингугурт қўш оксиди одамларнинг саломатлиги учун зарарлидир. Вино заводлари ҳар йили ҳавога миллионлаб тонна ис гази чиқаради. Ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш йўли билангина табиатга ноқулай таъсирни камайтириш мумкин. Узумнинг касалликлар ва зараркунандаларга чидамли янги навлари яратилди, уларни кимёвий йўл билан ҳимоя қилишга ҳожат йўқ. Совет Иттифоқида ҳозир 10 минг гектар ерда ана шундай навлар етиштирилмоқда. Иш якунлари юзасидан тармоқда атроф-муҳитни ҳимоя қилиш дастури қабул қилинди.

● ТИХВИН (Ленинград вилояти). Сугрово қишлоғидаги сотувчи Н. Федорова вилоятдаги дастлабки савдо-уй-жой комплексининг бекаси бўлди. Тихвин матлубот союзининг сотувчи учун мўлжалланган квартираси ва магазини бир том остида: кенг савдо зали, холодильниклар, қўшимча хоналар — ҳаммаси ёнгинасида. Уйнинг иккинчи ярмида учта хона, газ плитаси ўрнатилган, рус печкаси қурилган ошхона бор. Уйнинг орқасида томорқа участкаси ҳам бор. Магазинда фақат маҳсулот сотилмайди, балки аҳолидан маҳсулотлар ҳам: ўрмон эҳсонлари, боғ ва полиздан олинган ортиқча ҳосил харид қилинади. Вилоятнинг бошқа районларида ҳам савдо-уй-жой комплекслари қурилади.

(ТАСС).

Акс садо

«ЖОЙ ТАРИХИНИ АНГЛАТСИН»

БИЗ «Тошкент оқшоми» рўзномасининг 1990 йил 25 сентябрдаги сонида Тошкент Давлат дорилфунуни доценти М. Миртожиевнинг «Жой тарихини англатсин» сарлавҳали мақоласини зўр мамнуният билан ўқидик. Мақола ғоятда сермазмун, одилона, беғараз ёзилган. Унда ҳаққоний фикр, мулоҳаза ва таклифлар баён этилган. Тўғри кейинги пайтларда тарихий аҳамиятга молик маҳалла-кўй, гузар, мавзе номларини ҳеч қандай асоссиз ўзгартирилиб, ўрнига мос тушмаган янги номлар берилди. Биз ҳам ушбу ўйламасдан қилинган хатоларни тезда тузатиш тарафдоримиз.

Мақолада айтилган барча таклиф ва мулоҳазаларни қўллаб-қувватлаймиз. Шу билан бирга биз қуйидагиларни ҳам илова қилмоқчимиз:

Иттифоқимиздаги барча метрополитенларда станциялар бир ном билан аталади. Аммо шаҳримиз метросида ҳар бир бекат номи рус ва ўзбек тилларида эълон қилинади. Бизнинг таклифимиз — станцияларнинг номи фақат ўзбек тилида айтилса. Бу номлар мураккаб эмас, бошқа миллат вакиллари учун ҳам қийинчилик туғдирмайди.

Иккинчидан, метро станцияларига номлар шаҳарнинг географиясига — маҳалла, гузар ва бошқалар билан боғланган ҳолда қўйилса. Бундай қилмаслик йўловчилар олдида баъзан чалкашликлар ҳосил қилади. Чунончи, баъзи қариялар ёнидаги кишига: «Ўғлим, Бешёғочга қайси станцияда тушмоқ керак?». «Дарҳон ариғига қайси станциядан боради?» каби саволларни беришга мажбур бўладилар.

Зотан, метро станциялари кишиларнинг номи билан эмас, балки қайси географик мавзеда тўхтаса ўша станция устидаги маҳалла, гузар номи билан аталиши лозим. Масалан, «Халқлар дўстлиги» станцияси «Қоратош», «Комсомол» станцияси «Бешёғоч», «Ҳамид Олимжон» станциясини «Дарҳонариқ», «Пушкин» станцияси «Салор», М. Горький майдони»ни — «Бўзбозор», «Ғафур Ғулом» станциясини «Лабзак», «С. Раҳимов» станциясини «Отчопар» деб аташимиз мумкин. Умуман, метро станцияси қайси ерга қурилмасин ўша ернинг номида бўлиши керак. Унга ясама ном қўйишга ҳожат йўқ.

Яна бир мулоҳаза: қадим замонлардан бери Тошкент Эски шаҳари тўрт маъмурий даҳага — Себзор, Кўкча, Бешёғоч ва Шайхонтоҳурга бўлинган эди.

Бизнинг фикримизча, минг йиллар тарихига эга бўлган даҳаларнинг қадимий номлари тикланса ғоятда зўр иш бўлар эди. Бунинг учун ҳозирги Киров райони ўрнига Себзор, Собир Раҳимов районини Кўкча, Фрунзе райони ўрнига — Бешёғоч, Октябрь районига Шайхонтоҳур номини бериш керак.

Эсимни танибманки Тошкент, Эски шаҳарининг қиёфаси ўзгармасдан бир хилда сақланмоқда — ўша-ўша тор кўчалар, каталак ҳовлилар, бир-бирига ёпишиб кетган лойдан ясалган уй ва тупроқ томлар, қурилганига неча юз йил бўлиб, зилзилалар оқибатида путурдан кетиб, яшаш учун хатарли бўлиб қолган паст-баланд иморатлар ҳали ҳам ўшандайлигича қолиб келмоқда. Ўйлаб кетасан киши, қачон чолдеворлар ўрнига яшаш учун ҳамма шароитлари мавжуд, кўп қаватли шинам уйлар қад кўтарар экан?

Масалан, эски Лабзак — Қози кўча маҳалласига қурилган 9 қаватли бинода, ўша жойнинг ерлик аҳолиси жуда мамнуният билан яшамоқда. Биз Тошкент Эски шаҳарида келажак авлодимиз яйраб-яшнаб яшайдиган ҳозирги замон талабларига мос, барча шароитлари мавжуд кўп қаватли, шинам бинолар ва коттежлар қад кўтаришининг талабгоримиз.

Иш даврида Ўзбекистоннинг кўп районларида бўлишимга тўғри келган. Қаерга бормай Тошкентнинг Қўйлиқ мавзеси ҳақида саволлар беришади, унинг тарихини сўрашади. Чунки, Қўйлиқ ота икки минг йиллик тарихга эга бўлган табаррук жой. Буни ҳамма билади. Қўйлиқни тарихий ёдгорлик сифатида абадийлаштириш учун уни Тошкент шаҳри билан боғлаган «Октябрь инқилоби»дан то Чирчиқ кўпригигача бўлган оралиққа Қўйлиқ шоҳ кўчаси деб ном беришни илтимос қиламиз. Шуни илова қилиш лозимки, бундан 15—20 йил бурун бу кўча Қўйлиқ кўчаси номи билан аталиб келган эди. Агар шу ном қайта тикланса кўпчиликнинг дилидаги иш бўлар эди.

Абдураҳмон КАРИМОВ,
жумҳурият аҳамиятидаги шахсий пенсионер.

Муштарийлар учун учрашув

«ПАХТАКОР»: УШАЛГАН ОРЗУ

● Мана, ўзбекистонлик футбол мухлислари бир неча йиллик орзуларига етадиган кунлар келди. Севимли командамиз кейинги мавсумда олий лига жамоалари қаторида майдонга тушади.

Яқинда пахтакорчиларнинг Қибрайдаги ўқув-машғулот базасида бўлиб, устоз ва ўйинчилар билан суҳбатлашдик. Бизни хурсанд қилган нарса — ҳаммаларининг кайфиятлари яхши, ҳаракатлари жанговар эди. Шу сабабли суҳбатимиз ҳеч қандай расмиятчиликсиз, самимий бўлди.

— Команданинг ҳозирги аҳволи ҳақида қандай фикрдасиз!

Ф. Новиков: Олий лигага чиқиш учун кураш ҳеч қачон осон кечмаган. Яширишнинг ҳожати йўқ, футболчиларимиз бироз чарчашган. Бироқ, якуний натижалар танлаган йўлимиз тўғри эканлигидан далолат бериб турибди. Тўғри, ўйин пайтида кўплаб хатоларга йўл қўйяпмиз, чалкашликлар ҳам анчагина. Аммо, муҳими, барча ишларимиз режа бўйича кетаяпти.

— Ҳужум чизиғи яхши. Лекин ҳимоя чизиғи анча бўш. Натижада, кўплаб тўп ўтказиб юборилаяпти. Бунинг сабабини нимада деб ўйлайсиз!

Э. Абдураимов: ҳа, ҳимоя чизиғимиз анча бўш. Айниқса, кейинги ўйинларда жамоа сардори Геннадий Денисов майдонга тушмаётганлиги сабабли ҳимояда қўпол хатоларга йўл қўйдик. Бироқ, қўл ковуштириб ўтирганимиз йўқ. Ёш футболчиларнинг маҳоратини текширяпмиз. Балки келажакни ўйлаб Иттифоқимиз командаларидан иқтидорли футболчиларни таклиф қилиш керакдир. Аммо, Совет футболида шартнома усулига ўтилганлиги сабабли режаларимиз ҳозирча сир.

— Футболчиларнинг жисмоний ҳолатлари қай даражада! Албатта, ҳозир биринчиликнинг ҳал қилувчи дамлари бўлганлиги учун бу асосий роль ўйнайди. Умуман, «Пахтакор»да «Оқшом» рўзномасига 1991 йил учун обуна ҳақида ҳам ўйлаяпсизларми!

А. Толибжонов: Ҳозирги кунда ўйинчиларнинг жисмоний ҳолатини ўртача деб баҳолаш мумкин. Оганесян, Клочков, Рўзимовларнинг қишда турли сабабларга кўра, мавсумга етарли даражада тайёргарлик кўрмаганлари ўйинларда ўз таъсирини кўрсатмоқда. Аммо, команданинг энг тажрибали ўйинчиларидан бири Хорен Оганесян ҳақида алоҳида тўхталмоқчи эдим. Ёши катталигига қарамай, унинг бой тажрибаси ва етук маҳорати муваффақиятларимизда муҳим омил бўляпти. У айниқса машғулотларга чин дилдан ёндошиб, ўз устида тинмай ишлаши билан жамоамиздаги ёшларга ўрнак кўрсатяпти. Энди «Оқшом» масаласига келсак (кулиб) келаси йилдан мени ва Фарҳодни пахтакорчилар орасидан рўзноманинг биринчи обуначилари деб ҳисоблайверинг.

— Команда олий лига бўсағасида турибди. Табиийки, кучлилар сафида тўп суриш учун кучли ўйинчилар керак. Шу жиҳатдан олганда «Пахтакор»да селекция (ўйинчиларни танлаш) ишлари қандай олиб борилаяпти!

В. Борисов: Бу иш билан жиддий шуғулланяпмиз. Олдимизда ҳимоя чизиғини мустаҳкамлаш, маҳоратли дарвозабон ва ҳужумчилар излаб топишдек муҳим вазифа турибди. Жумҳуриятимиз командаларида ўйнаётган иқтидорли ўйинчилар ҳақида маълумот тўплаганмиз. Львовда ўтказиладиган Қуролли кучлар биринчилигини ҳам диққат билан кузатамиз. Мавсум тугаганидан сўнг, кўз остимизга олиб қўйган барча футболчиларни Қибрайдаги ўқув-машғулот базасига йиғиб, бир нечта ўртоқлик учрашувларини ўтказамиз. Шунда кимнинг нимага қодир эканлиги маълум бўлади. Бизда ёш, умидли ўйинчилар кўплаб топилади. Бироқ, уларнинг катта футболда ўйнашлари учун иккинчи лига жамоаларини чарм тўп усталари билан таъминлашнинг янги қоидаларини ишлаб чиқиш керак. Ҳозир эса, бу лигада Ватанимизнинг турли бурчакларидан таклиф этилган ёши улуғ, ўзбек футболига ҳеч нарса бермайдиган ўйинчилар жуда кўпайиб кетган. Энг ачинарлиси, болалар ва ўсмирларнинг спорт мактабларини тугатган ёш футболчилар ўзларини кўрсатишлари учун шарт-шароитларга эга эмаслар. Яна қайтараман, иккинчи лига командалари маҳоратли ўйинчиларни тайёрлаш ўрнига ўз қобиғига ўралиб қолмоқда.

— Команда олий лигада рақиблар билан тенг кураш олиб бора олармикин!

Г. Денисов: Ҳа, олий лигада осон бўлмайди, албатта. Жамоани ҳар томонлама мустаҳкамлашимиз керак. Ёшлар ўзларини кўрсатишлари лозим. Олий лигада ўринбосарлар командаси ҳам ташкил қилинадики, бу асосий таркиб ўйинига албатта ижобий таъсир кўрсатади. Менимча, футболда тартиб-интизом энг муҳимдир. Машғулотларда, ўйин пайтида, уйда интизом бўлгандагина юқори натижаларга эришиш мумкин. Муҳими, бизда ҳозир интизом жуда яхши. Олдинги йилларга қараганда ўйинчилар ўртасида аҳиллик ва уюшқоқлик, кўз тегмасин, жуда зўр. Бунда албатта Фёдор Сергеевичнинг қўли сезилиб турибди. Умуман, олий лига командаларига қарши ўйнаш жуда оғир, аммо биз бор маҳоратимизни ишга солиб ишқибозларни хурсанд қилиш ниятидамиз.

— Сергей, сиз тажрибали ҳимоячиларимиздансиз. Айтингчи, командамиз ҳимоя чизиғи ҳақида қандай фикрдасиз!

С. Бондаренко: Ҳа, ҳимоя чизиғи энг масъулиятли жой. Тўғрисини айтиш керак, баъзи ёш ҳимоячиларимизда маҳорат етишмаяпти. Муаммолар эса кўп. Жумладан, бутун мавсум давомида ўнг қанот ҳимоячисини топа олганимиз йўқ. Айниқса, ҳимоячиларда бир-бирларини тўла тушуниш, якдиллик ва зарур пайтларда командадошларини қўллаб-қувватлаш хислатлари бўлиши зарур. Мустафо Биловлдай тажрибали футболчининг йўқлиги айниқса ҳал қилувчи ўйинларда яққол сезилмоқда. Фикрим шуки, ҳимоя чизиғини мустаҳкамлаш учун янги ўйинчилар таклиф қилинадиган бўлса, тажрибалилари бўлгани маъқул.

—Ишқибозлар ўйинингиздан хурсанд. Келгусидаги режаларингиз!

А. Яновский: «Пахтакор» дарвозасини ҳимоя қилаётганимга ўн йилдан ошди. Ҳар ҳолда бу катта футболдаги охирги мавсумим. Келажакда ёш футболчиларга ўз маҳорат сирларимни ўргатиш ниятим бор. Бироқ шуни ҳам таъкидлашни истар эдимки, жумҳуриятдаги ёш дарвозабонлар орасида, негадир иқтидорлилари кўринмаяпти.

— СССР ўсмирлар терма командасида кўп ўйинларда иштирок этиб, ғалаба нашидаларини ҳам сургансиз. Ушбу терма команда таркибидаги энг эсда қоларли ўйинингиз! Умуман, чет мамлакатлардан қай бири сизда кўпроқ таассурот қолдиргани ҳақида ҳам гапириб берсангиз. Кўплаб ишқибозларни қизиқтираётган яна бир савол: ушбу мавсумда маҳсулдорлигингиз негадир сезиларли даражада пасайиб кетди, сабаб нима!

М. Қосимов: Ҳа, 1989 йили Саудия Арабистонида ўсмирлар ўртасида ўтказилган жаҳон биринчилигидаги Нигерия терма командаси билан беллашувимиз ҳеч қачон ёдимдан чиқмайди. Ўзингиз ўйланг, 4:0 ҳисобида ғалаба қозониб туриб охир-оқибатда мағлубият аламини тортиш жуда ҳам алам қилади. Ушбу ўйинда ғалабага шунчалик ишонган эдикки, йирик ҳисобдан сўнг суръатни бўшаштириб, бемалол жон куйдирмасдан ўйнай бошлагандик. Рақибнинг биринчи ва иккинчи тўпларидан кейин эса бутунлай ўзимизни йўқотиб саросимага тушиб қолдик. Умуман, бу каби беллашувлар келажак учун хулоса чиқаришда ҳам муҳим роль ўйнайди. Спортчини тоблайди. Хорижий мамлакатлардан эса Италия айниқса маданий ёдгорликларининг кўплиги, чиройи, ҳар томонлама тартибли бўлгани ва миллийлик уфуриб тургани учун менда жуда катта таассурот қолдирди. Энди маҳсулдорлик ҳақида тўхталсам, бу йил бир оз омадим юришмади. Мавсум бошланишидан олдин жароҳатлангандим. Шу сабабдан биринчиликка тайёргарликда узилиш бўлди. Кейин эса майда жароҳатлар. Ундан сўнг тўй ҳаракатлари. Тўйдан кейин яна жароҳатландим. Юқоридаги сабаблар билан ўйиним ўзимнинг кўнглимдагидек қовушмади. Бироқ келажакдан умидим катта.

— Авваламбор, СССР клублар терма командасига қабул қилинганингиз билан муборакбод этамиз. Янглишмасам командадошларингиз орасида энг кучли зарбага эгасиз. Ҳужумда ўйнашни ҳам хоҳлармидингиз!

А. Пятницкий: умуман, мен биринчи терма командага номзодман. Кучли зарб билан тепишнинг тагида ҳам машаққатли меҳнат ётибди. Кўпинча машғулотлардан кейин қолиб зарбамнинг янада кучли ва аниқ бўлиши учун тинмай машқ қилмоқдаман. Менинг барча хислатларим ярим ҳимояда намоён бўлади. Шунинг учун доимо шу чизиқда тўп суришни маъқул кўраман.

— Ушбу мавсумда ҳаммаси бўлиб қанча гол уришингиз мумкин!

И. Шквирин: 27 ёш — бу футболчи умрининг маҳоратга ва тажрибага бой давридир. Ҳозирча жароҳатларим йўқ. Кайфиятим аъло даражада. Ушбу мавсумда ҳаммаси бўлиб 36 тўп киритиш учун менимча имкониятларим етарли.

— Жаҳон футболидаги қайси чарм тўп устасининг ўйини сизга ёқади ва нима учун!

И. Шарипов: Франция терма командасининг собиқ диспетчери (ўйин бошқарувчиси) Мишель Платини ўзининг моҳирона тўп оширишлари ва юксак техникаси билан жуда ёқарди. Келажакда Платини каби тўп суришни хоҳлайман. Ҳозирда фаолият кўрсатаётган футболчилардан эса колумбиялик ярим ҳимоячи Вальдерраманинг ўйинни маҳорат билан бошқариши, тўпни доимо ўз вақтида ошириши, умуман унинг бутун ўйин услуби мен учун катта мактабдир.

— Бўш вақтларингиздаги севимли машғулотингиз. «Тошкент оқшоми» рўзномаси ҳақидаги мулоҳазаларингиз.

С. Турсунов: Ўйин ва машғулотлардан бўш вақтимда кинофильмлар томоша қилишни ва бадиий китоблар мутолаа қилишни ёқтираман. Айниқса Шарқ яккакураши ҳақидаги фильмларни мазза қилиб кўраман. Умуман, қизиқиш бору бўш вақт жуда кам. «Оқшом» рўзномасини ҳар доим бўлмаса ҳам ўқиб тураман. Унда берилаётган «Одобнома» ва жисмоний тарбия ва спорт саҳифалари менга айниқса ёқади.

— Аввал ҳам «Пахтакор»да бир неча мавсум тўп сурган эдингиз. Командада қандай ўзгаришларни сезяпсиз!

Ф. Магометов: Команда ҳозир жуда «ақлли» ўйин кўрсатмоқда. Ўйинчилар ўртасидаги якдиллик яққол сезилиб турибди. Ёшларнинг тажрибаси ўсибди. Командада ишчан муҳит ҳукм сурмоқда. Футболчилар машғулотларга жуда жиддий ёндошмоқдалар.

— Келажакда моҳир ўйинчи бўлиш учун қайси хислатларингизни ривожлантиряпсиз!

Р. Галиев: Ҳозир асосан зарбалар ва тўп оширишни кучайтириш устида ишлаяпман. Техник маҳоратимни ошириш учун кўп ҳаракат қиляпман. Фақат машғулотларда жон куйдириб тер тўкиш орқали келажакда моҳир футболчи бўлиб етишиш мумкин.

— Командада ўзингизни қандай ҳис этяпсиз! Қайси ўйинчидан ўрнак олишни истар эдингиз!

В. Бунтов: «Пахтакор»да ўзимни уйимдаги каби ҳис этмоқдаман. Менда катта таассурот қолдирадиган ажойиб ўйинчилар кўп, бироқ мен ўзига хос ўйнаш учун интиламан.

— Биринчи ва иккинчи лига ўртасидаги фарқ қандай сезиляпти!

С. Андреев: Умуман, биринчи лигадаги ўйин суръати бирмунча тезроқ. Футболчиларнинг техник-тактик маҳоратлари юқори. Командага дастлаб келган футболчининг лига муҳитига мослашиши учун маълум вақт керак бўлади. Биз ёшлар маҳорат чўққисига кўтарилишимиз учун ҳали тер тўкишимиз керак.

● Команда аъзолари билан мусоҳабамиз ҳам тугади. Ҳа, (кўз тегмасин) командадаги муҳит жуда яхши. 1972 йилдаги каби бир гуруҳ иқтидорли ёшлар «Пахтакор» таркибида тўп сурмоқда. Умид қиламизки, келгусида улардан В. Фёдоров, М. Ан, О. Аширов каби ўзбек футболининг ёрқин юлдузлари етишиб чиқади. Шунинг учун ҳам «Пахтакор»нинг эртасидан умидимиз катта. Унинг келажакда олий лигада ажойиб ўйинлар кўрсатишига ишонамиз.

Суҳбатни Дилшод ИСРОИЛОВ уюштирди.

Муҳаррир Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 16/Х да **Майсаранинг иши**, 17/Х да **Дон Кихот**, 18/Х да **Анда**.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/Х да **А. Қодирийнинг Ўтган кунлари**, 17/Х да **Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома**, 18/Х да **Келинлар қўзғолони**.

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 16/Х да **Табассум оқшоми**, 17/Х да **Кампир кетармиш**, 18/Х да **Мушкул савдо**.

АБРОР ҲИДОЯТОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ДРАМА ТЕАТРИДА — 16/Х да **Паранжи сирлари**, 17/Х да **Отасининг қизи**, 18/Х да **Зиёфат**.

КИНО

16 ОКТЯБРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «КОМАНДОС» (катта зал, ўзбек тилида 17, 20.00); «ТОШ АСКАР» (кичик зал, 18, 20.00).

Чайка — «МАФИЯ НИНДЗЯГА ҚАРШИ» (19.00); «ТАҚДИР ЭРКАТОЙИ» (20.45).

Восток — «ЎЗ КУЧИМ БИЛАН» (18.30, 20.40).

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ФАЗОДАГИ ТЎС-ТЎПОЛОН» (жуфт соатларда).

К. Ёрматов номли — «РАЖЛАКШМИ» (17, 20.00).

Москва — «ҚОНДОШ АКА-УКАЛАР» (тоқ соатларда, 20.40).

17 ОКТЯБРДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

Санъат саройи — «КОМАНДОС» (катта зал, ўзбек тилида 11, 14, 17, 20.00); «ТОШ АСКАР» (кичик зал, 12, 14, 16, 18, 20.00)

Чайка — «МАФИЯ НИНДЗЯГА ҚАРШИ» (11, 13, 15, 17, 19.00); «ТАҚДИР ЭРКАТОЙИ» (20.45).

Восток — «ЎЗ КУЧИМ БИЛАН» (11, 13.30, 16, 18.30, 20.40)

ВЛКСМ 30 йиллиги — «ФАЗОДАГИ ТЎС-ТЎПОЛОН» (жуфт соатларда).

К. Ёрматов номли — «РАЖЛАКШМИ» (11, 14, 17, 20.00).

ДИҚҚАТ!
ҚОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, МУАССАСАЛАР, ЖАМОАТ ВА КООПЕРАТИВ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЖАМОАЛАРИ!
ҚУЙБИШЕВ НОҲИЯ ДАВЛАТ СУҒУРТА ИДОРАСИ

болалар уйлари ва интернат муассасаларининг тарбияланувчиларини суғурта қилиб, раҳм-шафқат намунасини кўрсатишингизни сўрайди.

Балоғат ёшига етиб, мустақил ҳаётга қадам қўйган дастлабки пайтларда моддий жиҳатдан қийналиб қолишлари турган гап. Ана шундай пайтда Сизнинг ҳомийлигингиз, мададингиз бу ёшларга ниҳоятда асқотади.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: 700143, Луначарский узун кўчаси, 173-уй.

Телефон: 65-42-56.

ДИҚҚАТ!
ИЖАРАДАГИ «СЕРГЕЛИ ТЕМИР — БЕТОН КОНСТРУКЦИЯЛАР» КОРХОНАСИ ҚОШИДА
«СЕРБЕКО» ФИРМАЛИ МАГАЗИНИ ОЧИЛДИ

«СЕРБЕКО» ФИРМАЛИ МАГАЗИНИ ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ ВА ТЕМИР — БЕТОН КОНСТРУКЦИЯЛАРИНИ НАҚД ПУЛГА
СОТАДИ.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, 155-алоқа бўлими, Сергели қишлоғи, Восточная кўчаси, 2-уй (66, 177-автобуслар; 18 — маршрутли такси; метронинг «Чилонзор» станцияси). Телефон: 58-44-08.

Жумҳурият «Узагротрансспецстрой» — 1 трестининг жамоаси ишлаб чиқариш бўлимининг етакчи муҳандиси А. Исломовга отаси
Ғуломқодир ИСЛОМОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар суди жамоаси Тошкент шаҳар судининг аъзоси Л. С. Муротовага отаси
Соли МУРОТОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Компартияси Ҳамза ноҳия комитети, ноҳия халқ депутатлари совети ва Ҳамза ноҳияси ижроия комитети жамоалари ижроия комитет раисининг ўринбосари А. С. Муротовга отаси
Соли МУРОТОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар савдо Бош бошқармасининг

«ЁШЛИК» МАКТАБ-МАГАЗИНИ

ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИ КОНТРОЛЕР-КАССИРЛАРИНИ ТАЙЁРЛАЙДИГАН

6 ОЙЛИК КУРСЛАРГА ВА

ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИ КИЧИК СОТУВЧИЛАРИНИ ТАЙЁРЛАЙДИГАН

4 ОЙЛИК КУРСЛАРГА

навбатдаги қабулни ўтказади

25 ёшгача бўлган, 9 ва 11-синф ҳажмидаги маълумотли, Тошкент шаҳрида доимий пропискаси бўлган қизлар кириш имтиҳонларисиз қабул қилинади.

Ўқувчиларга ойига 50 сўмдан 64 сўмгача стипендия тўланади ва ўқиш вақти меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади.

Ўқувчилар айни пайтда кечки мактабда ёки савдо техникумларида ўқишлари ҳам мумкин.

Ўқишни битирганларга йирик магазинларга ишга йўлланма берилади ва Совет савдоси техникумининг сиртқи бўлимига ўқишга киришлари учун имтиёзли шароит яратиб берилади.

ЎҚИШ РУС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Кафанов кўчаси, 65-уй (1, 2, 5, 8, 9, 10, 24, 26-трамвайларнинг «Госпиталь бозори» бекати).

Қўшимча маълумотлар олиш учун телефон: 55-75-15.

Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармаси В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси негизидаги

С. И. КАДИШЕВ НОМЛИ 33-АВИАЦИЯ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

СОВЕТ АРМИЯСИ САФЛАРИДАН ЗАҲИРАГА БЎШАТИЛГАН ЙИГИТЛАРНИ ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

рақамли дастур воситасида бошқариладиган дастгоҳларнинг оператори, фрезерчи, учиш аппаратларининг йиғувчи-чилангари.

Ўқиш муддати — ойига 75 сўм стипендия тўланган ҳолда 6 ой.

МАШҒУЛОТЛАР ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Турар жойга эҳтиёжи бўлган йигитлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Ўқиш вақти меҳнат фаолиятига қўшиб ҳисобланади.

Билим юртини битирганлар В. П. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга юбориладилар, аълочилар эса мамлакат олий ўқув юртларига ўқишга юбориладилар.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти тўғрисида аттестат, паспорт, 4х5, 3х5 см катталикдаги 4 та фотосурат.

Манзилимиз: 700207, Тошкент шаҳри, генерал Петров кўчаси, 331-уй (30, 103, 110, 151, 171-автобуслар; 6, 29-трамвайларнинг «С. И. Кадишев номли билим юрти» бекати).

Телефонлар: 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШ МАРКАЗИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

ТОШКЕНТ МОТОР ЗАВОДИГА

Бош металлург, бош ҳисобчи ўринбосари, гидравлика муҳандислари, электрончилар, металлурглар (янгидан ташкил қилинаётган ишлаб чиқариш тузилмаларида ишлаш учун);

Токарлар, фрезерловчилар, ичдан йўнувчилар, электр пайвандчилар, силлиқловчилар, чархловчилар, саноат ускуналарини тузатиш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича электр монтёрлар, автомат йўналишлар ҳамда рақамли дастур билан бошқариладиган дастгоҳларнинг операторлари:

Чилангарлар, асбобсозлар, саноат ускуналарини тузатувчилар, металл конструкцияларини йиғиш бўйича механика йиғув ишлари, двигателларни йиғиш бўйича механика йиғув ишлари; назорат ўлчов асбоблари ва автоматика, сантехниклар;

Созловчилар: автоматлар ва ярим автоматларни, автомат йўналишлар ва агрегатли дастгоҳларни, металл қирқувчи ускуналарни, рақамли дастур билан бошқариладиган дастгоҳларнинг электрон системаларини, автомат йўналишларни, Германия Федератив жумҳурияти ва Италияда ишлаб чиқарилган автомат йўналишларда ишлаш учун созловчи операторларни;

Двигателлардаги нуқсонларни аниқловчи ва синовчилар;

Қуювчилар, металлар ва қотишмаларни, босим остида қуйиш машиналарида, машинада қолипловчи стерженчилар, металл эритадиган печларнинг ичини ўтга бардошли материал билан ишлаб чиқувчилар, қирқувчилар, эритиш печига шихта (руда, шлаг, ёқилғи ва шу кабилар) ташловчилар;

Юк ортиш ва тушириш ишларида қатнашувчи ишчилар, юкчилар ва бошқа турдаги ишчи касблари.

Касбга эга бўлмаганлар кейинчалик заводда ишлаш шарти билан заводда ёки «Минавтосельхозмаш»нинг Москва, Владимир, Минск ва бошқа шаҳарларидаги ишлаб чиқариш корхоналарида уч ойдан то бир йилгача бўлган муддатда ўқиб-ўрганиб касб эгаллашлари мумкин. Ўқиш пайтида 100 сўмдан стипендия тўланади ҳамда меҳнатга вақтбай-мукофотли, ишбай-мукофотли ва билвосита-ишбай тарзда ҳақ тўланади.

Маълумотлар олиш учун Тошкент шаҳар аҳолини ишга жойлаштириш, қайта ўқитиш ва касбга йўналтириш марказига (Космонавтлар шоҳкўчаси, 6-уй, телефон 56-07-23) **ва завод кадрлар бўлимига (98-47-77) мурожаат қилинсин.**

ТОШКЕНТ оқшоми

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76; хатлар — 33-29-70; 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек ва рус тилларида мустақил чиқади.

140.390 нусхада чоп этилади. Индекс 64690. Д — 2201
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.